

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra anglistiky a amerikanistiky

Bc. Pavel Gončarov

Studijní obor: anglická filologie – aplikovaná ekonomická studia

**KOMENTOVANÝ PŘEKLAD KORESPONDENCE JANA
POSPÍŠILA Z AMERICKÉ OBČANSKÉ VÁLKY**

**A TRANSLATION WITH COMMENTARY OF JAN
POSPÍŠIL'S CORRESPONDENCE FROM THE AMERICAN
CIVIL WAR**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. David Livingstone, B. A., PhD.

OLOMOUC 2012

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použil.

V Olomouci dne 10. 8. 2012

Děkuji Mgr. Davidu Livingstoneovi, B. A., PhD. za odborné vedení diplomové práce, cenné připomínky, vstřícnost a čas, který mi věnoval.

Obsah

1. Úvod.....	6
2. První kontakt s textem	7
3. O autorovi	9
4. Překlad dopisů.....	11
5. Specifika textu, překladatelská strategie.....	32
5.1 Historický kontext.....	33
5.2 Výskyt anglismů.....	34
5.3 Výskyt germanismů.....	37
5.4 Nářeční prvky.....	38
5.5 Nekonzistentnost projevů současné obecné češtiny.....	39
5.5.1 Jevy hláskotvorné.....	40
5.5.2 Jevy tvaroslovné.....	42
5.5.3 Ostatní použité prostředky pro zvýšení hovorovosti na straně angličtiny	45
6. Epistolární styl	47
6.1 Struktura osobního dopisu.....	48
6.1.1 Lokalizace, datace.....	48
6.1.2 Oslovení, pozdrav	49
6.1.3 Úvodní odstavec.....	50
6.1.4 Vlastní obsah dopisu	53
6.1.5 Závěr dopisu.....	53
6.1.6 Pozdrav, rozloučení, podpis.....	54
6.1.7 Postskriptum	56
6.2 Formát zápisu časových údajů a číslovek	56
7. Reprodukce pravopisných chyb	58
7.1 Reprodukce odpovídajícího chybného fonému/morfému/grafému.....	58
7.2 Náhrada odpovídajícího chybného fonému.....	59
7.3 Kompenzace na pravopisné a fonetické úrovni.....	60
7.4 Plnovýznamové chyby	61
7.5 Slova spojená a rozpojená	61
7.6 Přesmyčky	62
7.7 Chyby a gramatická úroveň.....	63
7.8 Chyby v anglismech s českým ekvivalentem.....	63
7.9 Chybějící písmena	64
7.10 Kompenzace hovorovosti, nářečních prvků, germanismů a anglismů	65
8. Rovina lexikální.....	66
8.1 Intenzifikace	66

8.2	Explicace.....	67
8.3	Komprese	69
8.4	Ustálená slovní spojení.....	69
9.	Závěr	73
	Summary	75
	Bibliografie	82
	Přílohy.....	75

1. Úvod

Tato práce si klade za cíl představit na konkrétním příkladě ucelenou metodologii, s jejíž pomocí se dá přistupovat k překladu historické osobní korespondence. Překladovým materiálem je výbor z dopisů českého imigranta do Ameriky Jana Pospíšila, k němuž je přistupováno funkčně, tedy se snahou o vytvoření takového překladu, který by na čtenáře působil ekvivalentně jako text výchozí. Pospíšilovy dopisy jsou však jakožto historický dokument z období americké občanské války jazykově dosti specifické, což zmiňovanou snahu do jisté míry omezuje.

Po krátkém exkurzu do historie kolekce Pospíšilových dopisů a do života jejich autora, je představena výsledná podoba překladu. Poté je podrobena rozboru jazyková stránka výchozího textu a identifikované charakteristiky jsou popsány na teoretické úrovni, což je podtrženo ukázkami z textu. Ty jsou ihned doplňovány o překlad a jeho komentář, aby došlo co nejdříve k popsání dílčích překladatelských přístupů. Řeč je o překladu anglismů, germanismů, nářečních prvků nebo hovorovosti.

Další část práce na pozadí teorie epistolárního stylu rozebírá strukturu dopisů a zaměřuje se na překlad epistolárních formulí. Důraz je přitom kladem na textovou koherenci a respektování dobového úzu.

Následuje detailní přiblížení chyb, kterých se při psaní dopisů jejich původce dopustil. Ty jsou doplněny o přijatá překladatelská rozhodnutí a komentář.

Poslední část práce se soustřeďuje na lexikální úroveň překladu, kdy je věnována pozornost překladu intenzifikátorů, metodám explikace, implikace a v neposlední řadě ustáleným slovním spojením.

Dostupných zdrojů a literatury je ke zpracování daného tématu dostatek. Práce se opírá převážně o Knittlovou a její *Překlad a překládání, Umění překladu* od Jiřího Levého, a širokou základnu poskytují i příspěvky různých autorů v časopise *Naše řeč*. Nenahraditelným pomocníkem byl fulltextový vyhledavač v korpusu dobových dopisů, který vznikl v rámci projektu *The Valley of the Shadow* spravovaného americkou University of Virginia.

2. První kontakt s textem

S korespondencí Jana Pospíšila jsem se poprvé setkal v roce 2009, kdy se na mě s žádostí o její překlad do angličtiny obrátil Edwin Vavra, který spolupracuje s Czech and Slovak National Museum and Library v Cedar Rapids v Iowě, kde jsou rukopisy uloženy. Muzeu je věnovala rodina Joe Pospishila, který v roce 1966 objevil při stavebních úpravách v domě krabici se čtyřiceti listy z let 1862 až 1865, které posílal domů z války jeho dědeček. Dnes již víme, že při pokusu o vhled do zkušenosti českých vojáků sloužících v americké občanské válce představuje Pospíšilových korespondence „bezpochyby nejhodnotnější dochovaný česky psaný rukopis k vytyčenému tématu. Za unikátní ji lze považovat hned z několika důvodů. Za prvé je jediným takto rozsáhlým dochovaným pramenem v češtině. Dopisy zachycují v podstatě celé období Pospíšilovy služby od září 1862 do července 1865.“¹ Oskenované originály jsou dostupné z internetové databáze State Library of Iowa², jsou ale psány v kurentu, který neovládám a tak jsem nemohl pomoc přislíbit. Přibližně po půl roce mě pan Vavra znovu skontaktoval s tím, že dopisy již do latinky převádí Marek Vlha a tak jsem se mohl směle vrhnout do práce.

Přepisy jsem dostával nárazově e-mailem a jejich obsah, v té době ještě edičně neupravený, místy postrádal kontinuitu, protože listy některé nebyly datované, a proto i špatně seřazené, jindy byla část textu označena červeně, čímž mi M. Vlha komunikoval, že si s přepisem originálu není ještě zcela jist, šlo zkrátka o pracovní varianty. Zpočátku jsem nebyl schopný dopisy nahlížet jako silně kohezivní a koherentní text. Až k překladu pátého dopisu jsem panu Vavrovi přiložil revidované verze všech předchozích, což jsem později ještě jednou zopakoval. Na povrch totiž začali vyplývat souvislosti mezi jazykovými obraty, které vyžadovaly konzistentnost překladatelských řešení. Snažil jsem se je tak odlišit od výrazů, které sice byly denotačně stejné, ale projevovali jisté známky autorské invence. Jako příklad mohu uvést různé varianty pozdravu na rozloučenou: *Pozdravuju tam taky na východě Lorencovy...³, Také pěkné*

¹ VLHA, Marek. *Dopisy z války Severu proti Jihu. Korespondence českých vojáků v americké občanské válce*. 1. vyd. Brno : Matice moravská, 2010. 133 s. ISBN 978-80-86488-72-1. str. 29 (dále citováno jako Vlha)

² *State Library of Iowa* [online]. [cit. 2012-08-11]. Dostupné z: <http://cdm.statelibraryofiowa.org/cdm4/browse.php?CISOROOT=/czech>

³ Vlha 73.

pozdravení na p. Šváchu...⁴, Pěkná pozdravení odevzdejte B. a Švagrový u Jowa řeky.⁵, ... a pozdravujte ode mně B. F.⁶ Asi po roce sporadické práce, když jsem byl s překladem kolekce v polovině, jsem obdržel knihu *Dopisy z války Severu proti Jihu. Korespondence českých vojáků v americké občanské válce*, která se právě připravovala k vydání. Obsahovala již editovanou kompletní sérii. Na jednu stranu se mi tím tempo práce urychlilo, na druhou jsem se musel vrátit k první polovině a opět ji předělat.

⁴ Vlha 76.

⁵ Vlha 103.

⁶ Vlha 105.

3. O autorovi

Jelikož jde o texty, které byly publikovány na sklonku roku 2010 a jejich autor nebyl osobou veřejně známou, nedá se očekávat, že by o něm kdy byla sepsána sáhodlouhá pojednání. Nejde však ani o „dopisy neznámého vojína“. O Janu Pospíšilovi alias Johnu Pospishilovi, jak se sám někdy podepisoval, se dozvídáme z oficiálních záznamů a úředních dokumentů. Jediný ucelený pohled na jeho osobu nám však zatím nabízí pouze Vlha, o něhož se zde budu opírat.⁷

Jan Pospíšil, který se narodil roku 1837 v Novém Kamenci (dnes v Kamenci u Poličky) na Českomoravské vysočině, se s rodiči i nejstarším bratrem Josefem v roce 1855 nalodil na parník v Hamburku, aby po pětáctyřiceti dnech zakotvili v New Yorku. Prostřední bratr František se svojí ženou se za nimi vydal o dva roky později, kdy už byly Pospíšilovi usazeni v Banner Valley v okrsku Linn v Iowe. Tam odcházeli i další čeští krajané, mj. Lorencovy, se kterými byla rodina v příbuzenském vztahu. „Pospíšilovi jsou tedy typickým

příkladem řetězové migrace nepřilíš zámožného vesnického obyvatelstva, hledajícího v USA především levnou půdu a snad i únik před vojenskou službou pro své syny.”⁸

Před válkou žili Jan i Josef na rodinné farmě, která měla na tehdejší americké poměry podprůměrnou hodnotu 780 dolarů.⁹ Kromě dřiny na farmě hrálo důležitou roli v životě osadníků i náboženství. Vypomohli se stavbou německého luteránského kostela, do kterého se jim podařilo časem přizvat tehdejšího vikáře v Miroslavi Františka Kúna, jenž byl jedním z prvních českých duchovních v Americe.

V srpnu roku 1862 se Jan Pospíšil přihlásil ke tříleté vojenské službě u 22. pešího pluku iowských dobrovolníků, kde spolu s většinou Čechů sloužili v kumpanii K.¹⁰ Z Pospíšilových dopisů je patrný patriotismus jak ke staré vlasti, tak k Americe. Spolu s dalšími Čechy z kumpanie K se skládá a předplácí si krajanské noviny Slávie, nechává si domů zaslat český znak, který objednal z Chicaga přes inzerát, opakovaně se dotazuje na vznik a fungování českého spolku,

⁷ Vlha 69-70.

⁸ Vlha 69.

⁹ „záznam v americkém censu z roku 1860 (Year: 1860; Census Place: College, Linn, Iowa; Roll M653_332; Page: 397; Image: 397; Family History Library Film: 803332).” In Vlha 69

¹⁰ „Záznam o Pospíšilově vojenské službě viz Logan: *Roster and Record of Iowa Soldiers in the War of the Rebellion*, sv. 3, s. 86.” In Vlha 69.

kterému předsedal František Kún. O jeho vztahu k nové zemi svědčí např. následující řádky: *Také mně piš co tam o tom mým stavu vojenském ti zbabělí držej jako j. ž. H. B. vedle tebe a t.d., kteří by rádi ve svobodnej zemi žili, ale pokusit se o to, to ne, aby si ji vydobyli.*¹¹, a nebo *Ale když si člověk spomíná, jak naši staří praotcové také pracovali o ton [sic] drahý poklad, tak to všechno leda jaké protiventství jaksi od člověka odpadne. Aspoň si lidé budou Svobody lepší vážit, když skusejí jak draze vydobená jest.*¹² Z iowského Davenportu je parník zavezl po horním toku Mississippi až do St. Louis, odkud se přemístili do Rolla v Missouri, aby tam prošli vojenským výcvikem. Tam také pluk první čtyři měsíce vykonával strážní službu, načež se připojil k takzvané Army of Southeast Missouri. Když se po několika týdnech útrpných maršů dostali k armádě generála Granta, čekali je celé tři měsíce vojenských operací proti jižanům u Vicksburgu. Po jeho dobytí pluk podle rozkazu odpochoval do New Orleans, odkud se přeplavil parníkem strážit texaské pobřeží, kde nemusel čelit větším vojenským pŕtkám. Následující plavba podél východního pobřeží zavedla pluk do Washingtonu, kde se však zdržel pouhé dva dny, neboť byl odvelen k bojům do Shenandoah Valley ve Virginii. Poslední měsíce tříleté služby strávil pluk v Severní Karolíně hlídáním zásob generála Sheridanana. V Georgii, odkud Pospíšil v červenci roku 1865 odeslal poslední ze svých čtyřiceti dochovaných dopisů, pluk službu ukončil a byl rozpuštěn.

Do roka po návratu z války se Jan Pospíšil oženil se Sofií Stříteckou, která mu později porodila dvě dcery a tři syny. „Tehdy už vedl vlastní hospodářství, které zřejmě dobře prosperovalo. Pět roků po válce byla jeho cena odhadem 2400 dolarů, nepočítaje 650 dolarů v movitém majetku. Ve stáří se Jan se Sofií přestěhoval do nedalekého Cedar Rapids. Zemřel roku 1913 a byl pochován na tamním Českém národním hřbitově.“¹³

¹¹ Vlha 75.

¹² Vlha 79.

¹³ Vlha 70.

4. Překlad dopisů

October 9th, 1862

[The first two pages of the letter are written on a paper depicting Victoria carrying a laurel wreath and the Civil war Union flag. The heading shows a decorative print “Union & Liberty! Onward to Victory!!”]

Written on October 9th, 1862

My Dearest Parents, Brother and Sister-in-law,

I would be very glad if these few lines found you still enjoying good health. I am, thank God, well and I am doing good, last week I was a bit sick but I got over it a ready.

Would you like to know where I am staying, I am staying in Mizzouri now – about

125 miles southwest of Santlois¹⁴– right where the soldiers served under general Siegl¹⁵ in 1861. He chased them rebels out of here, where the place is all hills and rocks et.c. Would you like to know how I am doing? I am doing good. I have not bin in a fight yet, and recently, I haven't bin doing anything but going drirling twice a day, which is not that difficult anymore. Wen we are done with the driril we do nothing but fool around, we get enough sleep. And in five people we share a nice dwelling – it is made only of canvas and only gets drenched if it really pours. And when it starts dripping through then we have a lotto fun. And the beds, they are fine too – we jus go in to the creek and cut some alder leafs, spread them out and cover them wit fur and it feels like in a bassonet. And the foods here is good too – one day I have beef, and the next day pork, and crackres, and bread, and black sweet coffee, and meat soup and ryze.

Otherwise, nothing much important at present. We have also heard from Ajowa City in one letter that there have bin rumors in Ajowa about us coming back but we have got nothing like that coming. My respects to you all and I remain your

¹⁴ St. Louis, MO

¹⁵ Sigel

affectionate son and Brother and Brother-in-law. My respects to my Brother and my Sister-in-law u Řeky¹⁶.

November 1st, 1862

1862

Written on November 1st

My Dear sweet Parents, Brother and Sister-in-law,

I was very glad when I received your letter late in the evening of October 30th. I would have answered right away on 31st were it not for this great parade we had. There was 1 regiment of infantry and 1 cavalry and we had a great inspektion, that is prohlítku zbraní¹⁷. It sounded very peculiar to me, though, reading that you had not received my letter for so long, since every letter gets there in 4 days.

Otherwise, nothing more at present, only that we have moved to a different place again but it is not far from the town of Rolla. I also have to tell you what cold weather we had here on October 24th and 5th. Overnight we got some 6 inches of snow but now it is so hot and dry that it is just dusty everywhere. I was very glad to hear that you are all well. I am t. G. alive and well and have bin enjoying life. I would also like to know how Vitoušek felt about the message, whether you have received the note, and if so, then from what date to what.

You also write to me, Brother, that you sold those oxen of mine and that you lent the money, that is all good but only if you got good security in return. Then you write to me that you would like to buy me some ox, then if you buy it, you will have to write to me how much it would cost over the winter, it would be 4 heads so when you sum it all up, put it in writing for me. You also mention th[e] bounty money order, that there is a fee imposed, and to tell you what to do wit it. I cannot thing of any other way than lending it wherever the folks would be willing to take it or that you cover some of your own expenses with it, spend it as you will but in case you lend it then please make sure it is in good han[d]s. I would also like to

¹⁶ by the River

¹⁷ inspection of arms

know wether you have received the portrai[t] I sent to you From Santlois, when I was there together with them guys Honza Malej and Fairant. You say, you talked to them in Rapits¹⁸ – please, write to me then, how they are doing and whether they have blanket covers or not.

I think we are not going into battle this upcoming month yet be cause all them troops are away from here. There are only 2 regiments here, 1 cavalry and 1 infantry, so we stay here just to do all the patrolling so that nothing could slip in thro here. We have also heard that the 28th Jowa Regiment is still in Jowa City and that they cause a lot of trouble there, that they steal cows in the nighttime but what can you do about it? We have also heard that it is nasty wet back in Jowa, that it rains all the time. I also have to boast a bit about what a beautiful life we live here, we haven't bin doing anything since 14 days ago, we don't get as worn out as back home, everyone's hands are as white and soft as priest's; we have also heard that they are still recruiting for the army back there, we have also heard that John Vydra joined the army in Rapits. We are also about to get som[e] money, I would send you some but I cannot lay it out now. Only if we get it then I'll send you some.

My respects to you all and I remain your affectionate

Son, Brother and Brother-in-law.

Also, write back to me about how many girls and guys got married. My respects to you all and I remain your affectionate. I would almost have forgotten about the Šváchas, how they are doing there. Direct your letter as I wrote to you the first time.

November 20th, 1862

1862

Written on November 20th

¹⁸ Cedar Rapids, IA

My Dearest Parents, Brother and Sister-in-law,

I was very glad when I received your letter on November 14th and could read that you all are alive and well. Therefore, may God let these few lines find you as they did before.

I would have answered you right away but I had no time on my hands. I also have to tell you that I am still alive and well and I am doing good, with not much to do, though. Only once a day we have a drill and that is not even every day, and once in a week I have to be on watch – that is 8 hours within 24 hour[s].

The suggestion, that you would sell me that John, the livestock you mentioned, that sounds dobře or all right. But don't you worry about money that much; as you wrote to me about tha[t] 8 dol. that you would get it for me right after christmas as soon as you can. Also, write to me about how hard the drafting gets back there. Here, we have heard that there has bin drafting going on in Wiskonzin. We have also subscribed to a newspaper from Razin and have already received 3 issues. There is 20 of us Czechs in that society. Every single one of us put in 12. $\frac{1}{2}$ sent for 6 months. Also, put it in writing for me one more time wether you got all them clothes from Jowa City, it was a pare of boots, a pare of shoes, socks, wool pants, one red shirt and one white shirt and that green jacket. Actually, I do not really know. Also, write to me how much things cost back home. As for the farming, I am glad that you are pleased with the korn yeeld.

I also have to mention to you what happened here in our regiment on 18th November, all of them officers went out to town, that is 1 mile from where we camp, and there they had a lot to drink and they came back at night, shouted at each other and started fighting. So I do not know yet how it will all end up, I could write a lot about it but I have to leave it for later. Direct your letter as I wrote to you the first time.

John Pospishil

22. Regment Jowa Co.K.

voll. Camp Rolla.

Also, write back to me soon fo it is some news here when one gets a letter. The letter you sent me was not directed properly.

John Pospishil

December 13th , 1862

Written on December 13th, 1862

My Dear Parents, Brother and Sister-in-law,

I was very glad when I received your letter on 2th inst. and could read that you are still enjoying good health. Now, as for my situation, I am, t. G., alive and well, and I am doing good.

What you wrote to me you had heard - that I had bin really sick – that is not true. And now, that Mr. Mudroh is a coming on furlough for christmas, that is not true either, not as you wrote to me, Brother. There is going to be some other furlough now, we have just come back from a march on 7thinst. and had left on November 28th. So it took us 9 days. We were accompanying supply wagons - which was because it is too risky to let such a big transport go without troops for there were 30 wagon loads all together. Each wagon holds 3 pairs of hinnies and a big magassine, so had the rebels captured it they would have had a feast. You should see what ranks of cavalry, sometimes there is about 200 of them riding together. We marched about 70 miles. When one tries to imagine it some more, then it looks as if the war was just beginning. You must excuse this scribble, for one I cannot do any better and then the table is kind of bad, because I have nothing but my backpack and have to write on that.

We just got an order from our general that we march to the State of Arkanzas , where there was a big battle on 10th inst. but our side won after all. Now, it is Ritchmond that is in question, when we get that then things are going to be quite alright. There have been rumors that it is going to be over till the m. of April but that is not a certainty yet. Also, write to me what those cowards back there say about me being in the army, like H.B., Gent. who lives next to you, and others, who would like to live in a free country but to make an attempt for it, to win it for themselves, no way. Just talk in vain and laugh at others, that is the way to go. As for things being cheap or expensive you write to me that everything is expensive back there but here it gets twice as expensive as it used to be in Jowa City and then nothing is in stock.

You also ask me, Brother, what the world looks like here. It looks like going to a desert, from one steep hill to another steep hill. But we have also seen some nice pinewoods; and the weathers are always nice here, dry and warm. We have not seen any snow since the first time I wrote to you, that was August 25th, but [we] had some night frosts. And as for our camp, as you ask whether we are cold, so we are not, which is because there is 20 of us in one tent and there is a stove in the middle. But we don't get that much sleep during the night, cause we have to be on watch, each of us having his turn once a day. Every night there is 72 of us standing out there. And when we were on a march, in the night we had to keep watch one mile off camp in every direction for would the rebels rush in [it] could be signaled by a shot that something was up. One night it came by that we were up and formed in line of battle because there was a shot that came off the picket and it was right at mid night. But there was nothing to it, the picket guard heard a crackling noise from a hog in the woods and he thought it was a rebel so he shot at it.

I also have to tell you that I had my fortune told with cards here and the man told me that there is some money for me with the folks back home, and that there is this reverend or some old man who wants to do me out of it. So I have bin thinking whether it could be Mr. Kún or P. W. Now, I am also letting you know that we are sending home these fancy coats, probably on 15th or 16th inst. me and Jozef Horák and Karel Bednář and Venzl Beneš all together. When you have a chance to go to Jowa City then ask at Mrs. Mudroch's, she will know better about it because Mr. Mudroch is sending one too but who it is going to be directed to that I do not know. Pay him whatever he will ask of you to pay. We are not going to pay for it here because we were told that no one knows how much it is going to cost. When you write back to me then direct it as you did the first time, wherever I should be it shall always reach me.

When you write back to me, let me also know whether there was some mail for Mr. Jan Horák, that is young Horák, in Banner Velly [Banner Valley]. If they have it at the post office then take it and bring it to him and tell him to read out what news it brings. I know it well but Jozef Horák wants that the folks back home know too what he is writing to him, how he feels about him getting along with his Father so bad. He wrote here to Mizzouri that there had been much dissension between him and Honzík and he was upset about it.

Otherwise, I do not have much time to write to you, I could spend a whole week writing you about what I have seen; I have also heard here that my sister-in-law in the east, that is young Ženíšková, is really sick. My respects to her and my brother-in-law and Jiřík and Lorenc - my godfather in the east - and the Rohlenas and my Brother and Sister-in-law u Řeky and, actually, to all my acquaintances, and I am staying yours truly son till we meet again

Jan Pospíšil

A prompt reply with news from back home will [be] expected. Also, kind regards to Mr. Švácha and his girls.

Undated letter from January 1863

Written on 180 [sic]

My Dear Parents, Brother, and Sister-in-law,

It lights heavily on my mind that I am not getting any answer to the letter I sent to you on December 13th. So I do not know whether you have not received it or whatever the reason or whether you might be in some sad situation.

I also wrote to you in [that letter] that we were sending these fancy coats, me, Horák, Bednář [and] Beneš. It was directed to Mr. Dostál in Jowa City. So let me also know about it, whether you have received them or not. We wrote to Dostál to pay for them so write to me, in case you have received it, what you have paid for it.

Now, as for my situation, I am, t. G., alive and well, and otherwise things are just alright. [On] the New Year it was really warm and dry here. We have not seen any snow yet but on 15th inst. we got our lumps, it rained so much that everything in our tent got soaked, not even mentioning the watch where everyone was soaked like a drowned rat. There was one goddam slicing through the air after another that it would make one's ears pop. And the Misisipi river got so stormy that our troops could not even cross to the other side— that is the Southside — for how strong the current was, they had to stay stuck.

We have just got the news yesterday evening – a letter came in from our countrymen who were staying near Ritchmond, [and] Fredrikzburk etc. These were Czech guys and they wrote to us what the marching was like, what a good deal of chicken and geese and livestock they stole and ate. On the other hand, everything they would need they would have to carry around on their backs, like tents et.c., and march for 16 days. If it was at least in Jowa but here it is something else when one has to [go] from one steephill to another steephill, stone and stump, and has nothing else to step on. The boys say [that] on the 16th day they could feel the Devil a walking next to them when they had blisters as big as 20 doral coins on their feet. We have also had the honor a ready after having marched for 9 days that when night fell, some of us had blisters. But one could put up with that only if he did not have to go on watch after dinner and stay till the morning.

As for the war, it goes like this: one time our boys chase out the rebel troops and the other time our boys get chased out and shot by them rebels like it happened last week. Our boys cleared and got hold of one place and one fort and a cellar. In 3 or 4 days the rebels caught about 8 hundred of our men [and] about 5 hundred hinnies with carts, and they burnt down everything there was. Be cause they could not take it away with them, at least they destroyed it. There is not really much sense behind it. It was thought that if we could get an additional 6000 thousand men then this rebellion could be crushed but only because our generals care about nothing but various pastimes, drinking, dancing and girls etc. and when they have to go into battle and then lose, they just dodge it saying that they were not ready enough and that the rebels ambushed them.

My respects to you all if you are alive and I am staying yours truly Son

John Pospishil.

Also, kind regards to Mr. Švácha and his girls and to Mr. Rohlena.

You also wanted to know, Brother, what our camp looks like. Looks like this: this is our dwelling. This is how we lie down at night. Each person lies down in 1 of these strips between the 2 lines, and the circle in the middle, that is a stove. The tent is about 13 or 14 feet high. I wish you could see how we lie down in the evening and how nice it looks but hardly any night are we all together since we have to be on watch, day or night, that is all the same.

February 26th, 1863

Written on February 26th, 1863

My Dear Parents, Brother and Sister-in-law,

I was glad once again when I received your letter on 24 inst. and could read that you all are alive and well. I have to tell you that I am still well but as for my situation it gets different every day now because on January 27th we marched out of Rolla towards a town called West Plein¹⁹, i.e. 125 mi. We got our pay for three m. there. We got 45 d. From there to Tamsvill²⁰ – 40 mi., from there to Aminets²¹ – 60 mi., from there to Pilot Knob²² – 80 mi., that is [altogether] 300 miles. The other day I let you know what marching is like – what steephills and morasses we had to cross and other things, odd things, which are rare to catch sight of. And what camping sites, crazy; mud up to one's ears and warm and cold, and then from times of scarcity to times of abundance. I guess we are about to set off towards Vigzburg²³ now but I don't know how we are going to get there because the roads are so bad that I cannot even find the words for it. It has bin 4 months since we were camping in Rolla and all the things we saw and went through but that is nothing compared to the march – we had no idea what soldiership was like.

Now, you write to me, Brother, that in case I had no money you would sent me some. I have got enough money. I would rather send some home but there still has not been a chance and I don't know how it will all end up if we don't get to the railroad. Then, you also write to me about the money, Brother, to let you know how to do it. Thank you very much for having taken care of it, and in case you do not find a reliable person then spend it yourself. Just note it all down carefully how much and for what you paid for me, you know you will not miss out when it comes to me.

¹⁹ West Plains, MO

²⁰ Thomasville, MO

²¹ Eminence, MO

²² Pilot Knob, MO

²³ Vicksburg, MS

Please, excuse me for writing in pencil for there is no time to go get some ink. Direct as you did before Sant Lous²⁴, Mo, to folow the Reg. 22. company K, Jowa Voluntears. This time I am sending you just 10 d. to trye out wether it reaches you or not. My respects to all and I am staying your affectionate

Son, Brother and BIL.

Write back to me as soon as you get this.

February 27th, 1863

Written on February 27th, 1863

Dear Brother,

I am letting you know that I have sent myself 20 d. by an express train. I had to direct it to Cedar Rapids since there is no express train going to Banner Valley. So, Brother, would you please go to Rapids and pay whatever they ask of you to pay. And with this letter I wrote to you on February-26, I also enclosed 10 d. to try out whether it would reach you, so write back to me quick if it is not too much trouble.

Still, it might seem odd to you that I didn't send it all at once. I was not really sure that we could get to the railroad so fast. Therefore, I have to let you know where it was sent from, from Iron Mountain. That is a tiny little place but it, or its surroundings, abounds in iron ore. There is also this foundry here, which is pleasant to look at.

Then, I do not know how long we are going to be here. When we get somewhere else I'll write to you again.

John Pospishil

My respects to my Brother and Sister-in-law by the river.

²⁴ Saint Louis, MO

April 5th, 1863

The State of Louisiana, written on April 5th, 1863

Dear Parents, Brother and Sister-in-law,

Day after day, I have bin waiting to receive a message from you about how you are doing, or whether you are alive and well or not. It seems really odd to me, still nothing at all, because I wrote to you in early March²⁵ and I still have not got any message back. Then, I also have to let you know that we are no longer in Iron Mountain. From there we marched 50 mi. to the Mississippi river to a town called St Gennonion²⁶. There we boarded a steamer and hastened down and down and further down till we found ourselves just 15 mi. from Vigsburk where there is a sizable army gathered - there are 170 thousand of us. I wish you could see it, dear Parents, such a mass of mankind, horses and cannons. One cannot even imagine how much can change in one year, where one can get in one year and what a turnaround one's life can have. But now I cannot let you know much about how it is going to turn out with Vigsburk be cause we are as if blind now – we do not get to know anything till we are on the road already. On 3rd inst., which was actually Good Friday, we marched into battl[e] and after covering about 6 mi. we were supposed to board steamers and be off to Vigsburk but it did not come so we went back home again. So we don't know when our time will arrive out of the blue.

Nothing, dear Parents, do I fear as much as sickness for here the troops are awfully sick. I don't worry too much about the bullets flying by my ears like raindrops, only if they should hit me then let it be all ofver, because the doctors here are animals, they know nothing and then what thoughtlessness. Only today, one of our company has died and he had bin sick for 5 days only. He was an Englishman.

I also have to let you know that I enclosed 10 dol. with the first letter and then I enclosed 20 dol. with the second one but the 20 was sent by an express train to Cedar Rapits. So, I still don't know the end of it, wether you have received it or not,

²⁵ this letter did not survive

²⁶ St. Genevieve, MO

when you receive this just write back to me. That was about March 5th. Then I also have to let you know what weather we have here, it is warm and dry and the trees have dropped their blossoms and everything looks quite odd and different from what is back in Jowa. I also have to boast a bit about what peculiar animals I have seen: a bear and other [and] other. The warm weather here feels kind of humid – today it feels like June in Jowa.

I wish we could meet, have a sit down and talk sometime but because of such a great distance which is about 11 hundred mi., there is no other way than, time to time, sending you a few lines in ink. Also, give me a notice about my Brother and my Sister-in-law by the River; how they are doing there. I also have to let you know that here, or along the way, I have spoken to Kristian Klinet²⁷ and he didn't recognize me till I told him who I was. And Bil Mitchl²⁸ who you talked to in Rapits, Brother, he was here too but he is no longer with the regiment – he is on the steamer.

Direct to, Camp Milligons, Bend, La, 22 Reg Jowa Voll. inf, Co. K. A prompt reply will be expected.

John Pospishil

April 16th, 1863

The State of Louisiana, written on April 16th, 1863

Dear Parents, Brother and Sister-in-law,

I received your letter on 12th inst. And I was very glad when I could read that you are alive and well, that you do not complain and also that you received the money. Then, as for my situation, I am also alive and well and I am in good spirits because there is hope that it is going to end well because there has bin more troops coming here to the State of Louisiana, so maybe, there will not even be any bloodshed. General Grant is also said to not want us to hit upon them that much either – that it will be better if they starve to death there.

²⁷ Christian Kleinknecht

²⁸ Henry H. Mitchell

Then, nothing more at present, except that marvelous time we had on 13th inst. We got such a downpour that in the night we lay in just about 8 or 9 inches of water. That was a real juks²⁹, a lot of noise and some goddam would slice through the air too. We were just full of – if only there were someone to come from back home in Jowa – what he would -...- Then, I would also like to know, Brother, how the horses have bin doing for you and what weather you have there because yesterday there was our cohort by the name of Franc Muzik from Jowa City coming here to Louisiana, and he said that it had bin really cold there when he was leaving, that was on 9th inst. He was on furlough. Then, let me also know, Brother, what society has bin established there, it should be a Czech society as Franta Vitoušek wrote to me, that they have established a Czech society and that it has got 50 members but he didn't give me any details, just wrote that it will keep supporting the Union, so I could not really get the picture. Please, Brother, if it is not too much trouble, could you send me 25 sents worth of nibs – it will be 8 for 25 s. Because here one costs from 10 to 15 sents so I would be most grateful for it. Then, Brother, as you wrote to me, what you should do with the money, I do not know either what is best to do but if you do not find a reliable person to lend it to, then let it be, no matter that it will not bring any profit. At least it will not get lost. I understand that it must be troublesome to look after it all the time but if God permits and I come home again, we'll balance things out again. Also write to me how my Brother by the River is doing, what business he has bin about and how the raft has bin doing for him – if it had not bin taken by the water be cause I have heard that he almost drowned but as to the reason, I do not know. Then, also how the Špalskýs are doing, how they like it there, also how the Šváchas are doing, whether any of the girls got married yet or not.

Otherwise, may the One who is up there protect you till we meet again. Direct to John Pospishil, 22 Reg Jowa Voll. Co K., Pospishil Camp near Vigsburk, La.

May 9th, 1963

The State of Mississippi

²⁹ fun

Written on May 9th, 1963

Dear and precious Parents, Brother and Sister-in-law,

Day after day, I have bin waiting to receive a few lines from you and still in vain so I am forced to write some myself. I wrote to you on May 5th] and May 16th] and not a thing, not getting any message. I got one from Franta Vitoušek on April 27th in which he told me that my Sister-in-law had bin a bit sick. Then, as for my situation, I am, t. G., alive and well and in a good mood although I have bin through great danger a ready. On April 30th and May 1st there was this incredible ball which open at 8 a.m. and lasted till 11 and then again from 9 P.M. till 11. This was on the Mississippi river, it was 8 gunboats bearing 75 huge and incredible canons that would fire into the fort from the river, and back at them from the fort. I wish you could see and hear how everything shakes.

That is the end of one battle and another was to follow wen we were being carried on steamers from the State of Louisiana to the State of Mississippi. We got our rations for 5 days and then we marched from 1 oclock in the afternoon till 1 in the morning when suddenly we were under enemy fire. We did not even know where it was a coming from. So we hid in these pits and ditches till we realized what formation to get into. But then our battery arrived and so we did not even get out of the pits during the night. Our battery started giving them one hell of a time because after one a.m. 16 of them and 2 horses were dead; so they had to retreat and they ceased fire, that was from 1 i.t.a. till 3 a.m., and in the morning again we got some backup but the rebels did too so another ball open at 8 A.M. and lasted till the evening. But stil we achieved sweet victory because there was 4 times more rebels dead than us – and with all that we caught, that was even more. It is estimated that it was about 3 thousand captured and about as many killed and we also took 7 or 8 canons from them. So the army that faced us is expected to be almost destroyed. So we happily got hold of a town called Port Gibson and this fort, which was just some hill and right at the water they had walled-in cannons and we demolished that so it is ours too. That was about 55 miles down from Vigsburk. We are expecting another ball any minute now.

I would almost have forgotten; we have got about 6 or 7 dead and 10 or 11 wounded in our regiment. I cannot tell them by their names but in Schreider's³⁰ company Miner Henderson³¹ is wounded and John Hwittington who used to live by the church got killed, and in our company, the first lieutenant by the name of John Francisko³² is wounded and no one else. The generals were brave because they would ride thro the fire as if there were no tomorrow. Our general named Kar³³ when he saw how they would fall down after each shot, he grabbed his hat and waved [it] around his head shouting take that you Goddam Sons of bitchis.

Then, the weather here is nice but a bit too hot. Where there is korn planted it is about 3 feet tall but it all gets trampled fo an army like this takes up some space when it moves in.

I hope that these few lines may find you still enjoying good health. My respects to my Brother and Sister-in-law by the River and Mr. Švácha and his daughters, the Rohlenas and the Lorences in the east and to Skalský, to all.

John Pospishil

A prompt reply will be expected.

Undated fragments

I would almost have forgotten about where to direct your letters, as you mentioned, Brother. I could tell you where to direct it every time but I do not know where we are going to be tomorrow or the day after since here things are not like back home. So Cairo is still the best option

Mr. John Pospishil

Co. K. 22. Reg. Jowa. Voll.

Cairo, Ill.

³⁰ General John C. Shrader

³¹ Daniel Webb Henderson

³² John Francisco

³³ division General E. A. Carr

I also enclosed 20 dol. with the letter on May 9th. So if you have received it, then let me know about it, Brother.

June 1st, 1863

The State of Mississippi

Written on June 1st 1863

My Dear Parents, Brother and Sister-in-law,

I hope that these lines may find you still enjoying good health, just like I am alive and well. I have already received two letters from you. 1 on 13th inst. and the second one on 20th inst., that is May, but I could not answer any of them till today. To begin with, there was no time for it and then I was was still waiting for how it would all turn out be cause we were constantly on the march with battles ahead of us all the time, just as I let you know on May 9th when we luckily made it through one battle; I sent you a few lines then so I do not know, wether you have received it or not.

So I have to inform you about how we have bin doing ever since. The same day we set off again towards some town called Reimond³⁴ but dear friends, what a march that was – so hot and so much rain that we would walk knee-deep in mud and some places waist-deep in water. It sure was a bit inconvenient but when we got there we were filled with joy again because our flag had already bin put up on the coart house after our victory. That was on May 12th. And from there on again – that is to the town of Jackson - that is the capital of the State. There we were expecting a tough battle but our division consisting of 8 regiments was at the back so we didn't even enter the town of Jackson. On May 13th they lost there and the night of May 13th we camped at the rebel barracks, and in the morning our jeneral got the news that Jackson is ours and that he should get back to the town of Reimond so we felt like reborn. How many people have died I cannot tell but it was not that bad be cause our side captured many rebels and many cannons.

³⁴ Raymond, MS

And now to the Black river³⁵ for a change but before we got there, there were two battles in that we also got involved. 1st one was at Advrd Depo³⁶ – that was a tough fight from 10 oclock a.m. till 6 P.M. but it all turned out well. There were 40 thousand rebels and about 50 of us. There we captured 17 canons from the rebels and crushed them rebels once and for all and captured about 6 thousand of them - that was on May 14th. Further on from there, by the Black river, there was a big rebel army but what of that, they got bea up again. There again we captured 17 big cannons from them, and killed a great number of the rebels there, and captured 7 thousand of them. But from w[h]at awful pits and thick woods we chased them out, that is pretty surprising that it could be managed so. There they got what they deserved, they set their railway bridge on fire so when we swooped down on them they could not escape over the bridge so they ran into the river and almost all of them drowned. That was on May 16th.

Then to Vicksberk again, where a battle broke out on May 18th and we again got involved in it. On May 24th, that is the 6th day of the fight, our division alone was under such fire that I have never seen any thing like it in my life. From 10 oclock a.m. till 6 P.M. that thunder and hail as big as you can imagine would be nothing compared to it. I also have to let you know that Meilou Stroom³⁷ who used to live by the church got killed and Kristian Klainecht, that is your Brother-in-law, too, and Martin Svidenský too, he is from our company. Since then, there has only bin constant bombardment from canons, that is from the back, and in the front it comes from gunboats for a change. There are 28 of them and they have bin showering the town and the fort day and night. We got them so encircled that they cannot budge an inch, and with our canons we have wrecked many of their canons. So all the time, everybody has bin waiting for them to give up soon. I have no idea what it will be like from today on but I deeply hope that all will be good if we live to see it.

John Pospishil

³⁵ Big Black River

³⁶ Edwards Depot, MS

³⁷ Mahlon B. Stream

June 13th, 1863

Written on June 13th, 1863

My Dear and highly respected Parents, Brother and Sister-in-law,

I hope that these few lines may find you still enjoying good health, at least just like I am well. Then, as for my situation, it gets different all most every day, one time it is like this and then the next - and enough of that. I also have to let you know, Brother, that on June 3rd I received the letter you sent me on May 24th. And I have also received the nibs, as you say, Brother, that was on May 26th.

Then, I would have instantly made a reply to what I got on June 3rd but it occurred to me that I had written to you on June 1st so I could wait till how things turned out with Viksburk. But we have been getting news from Jowa here, odd and singular, and that the folks have been anxious about our regiment being crushed for good, and that we will not get Viksburk so I have to let you know a bit about it, so that you do not get that anxious like the others. It takes a long time to wait, though, both for you and for us but what can we do when it is easier said than done. What, why and how, we could talk about that forever because such rabbit holes and bumps and ditches and forts stretching to about 9 miles around Viksburk, they call for some thought and some work before one can get down to business. On May 18th, a bombardment both from rifles and field guns commenced, and in the nighttime all kinds of work both with shovels [and] picks is done and in fact anything that is needed, and shooting both from guns and field guns is there all the time day and night. But our side has already wrecked man[y] of the rebel fortifications and canons so the rebel riffraff have long bin expected to give up because there is nothing in store for them but give up since they have bin living off their former deeds for the last 2 months. They do not get anything from anywhere and only keep loosing people partly by shooting and partly by many of them deserting to our side in the nighttime. But they keep on thinking that the yanks will have to draw back, that they won't bear the heat later in the summer – but there is no sense in that! Because such an army which consists of 100–thousand men and 700 hundred cannons both big and s., there cannot be the least doubt that they may get beat up fairly soon, just like they did by the Black river and other and other places.

Then, as you ask, brother, how [it] is here with foods. Brother, that is something else, again we could talk about it forever but one cannot worry about it too much only if he can see that after all we are stilt pushing ahead and ahead. And our beds! Brother, I wish you could see these marvels! You could not even imagine -... But when one recawls our old forefathers who also worked for thot precious treasure then all those kinds of unpleasantness just fall away. At least, people will value their Freedom better when they get a taste off how hard it was earned. Enough of that because there is no time.

When we get Viksburk, if I am still alive by then, I will sent you a few lines again. We also think that when we get it then the war will soon be over. Maybe we'll come home for a visit for at least 20 days if nothing else – and you bet I will drink since that pair of shoes, if you remember, precious Sister-in-law, is worth a fiver.

Staying yours Sincerely BIL [and] B.

J.P.

June 30th, 1863

State of Mississippi

Written on June 30th, 1863

My Dear Parents, Brother and Sister-in-law,

I hope that these few lines may find you still enjoying good health, at least like I am well. I received a letter from you on 29th inst. I opened it with great eagerness and learned that you are still well. I just grew a bit sad that your souls up there in the North are kind of restless and fearful of how it is all going to turn out with this war. But don't you worry, shake it off and be cheerful as before, for no such big worries and uneasiness will help you any, and don't believe a bit of those old wives' tales that can be heard there all over again because he who knows a thing and has been through things would surely not speak so vain. Just shove such a person down here who would like to prophesy some things, so that he would first stick it out sometime and then let him babble.

Then, our pursuit has bin getting better day by day, we have made big progress again on 25th inst. What a ball we had again from 2 oclock in the afternoon till 8 P.M.. Our jeneral ordered to dig zig-zag trenches 5 feet deap and 3 feet broad up to the very forts so that our whole army would fit in the trenches so that none of them jokers could escape, and he had 1 fort undermined all deap and broad and everything that was needed got ready there. And then we stormed them, firing both from canons and guns and they thought that we were going to rush on them so they crowded in the fort and our boys lit the gunpowder and blew the fort [up] with many people in it. And now all is getting ready that things are going to be the same at another f. I guess that there is going to be some showdown on July 4th. Brother, these fortifications take some work and thought before one seizes them but nevertheless we keep on and the rebels are getting weaker on all sides even though it was them who told us eye to eye right after the first battle, you really beat us up this time but before you get to Viksburk not a single one of you will be alive. But sadly, it has all turned out the other way round. They only brought back 3 canons out of 90 from Viksburk, from the battle, and now they have lost many more again. And when they fire from one time to time then it is never worthit be cause we have

twenty blasting at them all at once. But nighttimes, when we are on guard, we stand 10 paces apart, the rebels and us – enough of that.

I also have to tell you, Brother, that I am sending myself 10 dol. home so if you receive it then again let me know about it. That is just to try out. Then expect my letters often now, I will be writing to you soon again as soon as I get a chance. Then, kind regards to my Brother and Sister-in-law by the River so that they don't get mad at me that I don't write to them because there is no time.

John Pospishil

5. Specifika textu, překladatelská strategie

Z celkového počtu čtyřiceti dopisů jsem pro účely své diplomové práce vybral prvních čtrnáct. Nemíním tím, že by daný výběr představoval to nejpoutavější, co Pospíšilova korespondence rodičům, bratrovi Josefovi a jeho ženě, nabízí. Jde však o ucelený úsek s jasným začátkem, i když podle datace nejspíš nepůjde o první dopis, který Pospíšil domů z války posílal.

Jak bylo uvedeno výše, text rukopisů prošel ediční úpravou. Výčet přijatých rozhodnutí, která měla za cíl „zachovat co nejdůsledněji jazykový svéráz původního textu“,³⁸ je k nalezení v přílohách.³⁹

Oproti překladům, o nichž jsem zpočátku nevěděl, že budou (až do dnešního dne) připravovány k publikaci a jejichž hlavní funkci jsem tehdy spatřoval jako informační, jsem se ve své diplomové práci pokusil cílovému textu dodat původnější výraz.

Zvolil jsem proto funkční přístup a orientoval se pro tentokrát na zprostředkování adekvátního čtenářského zážitku. Podíváme-li se totiž na problematiku překladu prismatickým funkční ekvivalence, dospívá např. Knittlová k názoru, že při překládání textu z jednoho jazykového kódu do druhého musíme volit takové postupy, které zajistí, aby cílový text fungoval pokud možno stejně jako ten výchozí, tzn. nejen po stránce „významové, věcné, (denotační, referenční), ale i konotační (expresivní, asociační) a pragmatické.“⁴⁰ Oba texty se sice nebudou krýt slovo od slova, ale pokrytí se dosáhne až s delšími úseky textu. Podle Knittlové tkví univerzalita jazyka v tom, že má schopnost vyjádřit veškerý obsah, jako to umí i jazyk jiný. To platí i pro jazykové prostředky, kterými se dosáhne stylistického výrazu a estetické působení na dalšího čtenáře by pak mělo být adekvátní.⁴¹ Domnívám se, že v případě Pospíšilových dopisů toho však dosáhnout nelze, a to hned z několika důvodů.

³⁸ Vlha 119.

³⁹ Viz příloha 1

⁴⁰ KNITTLOVÁ, Dagmar. *Překlad a překládání*. 1.vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-224-2428-6., s.7. (dále jen jako Knittlová)

⁴¹ Knittlová 10.

5.1 Historický kontext

Jak uvádí Knittlová, Nida, užíval termínu dynamická ekvivalence pro typ ekvivalentnosti, kterým by se dosáhlo ekvivalentního účinku na adresáta. „Abychom však mohli hovořit o ekvivalentním účinku, museli bychom zjistit, jaká byla reakce adresáta výchozího textu, což není jednoduché, zejména jde-li o texty historické, ale zatím zjišťujeme obtížně i reakci adresáta dnešního.“⁴² Výchozí text je psán novou češtinou, která se odlišuje od současné spisovné i obecné češtiny a působí tak na současného čtenáře archaicky. To se projevuje především na úrovni lexikální. Oproti tomu americká angličtina používaná v období občanské války se nijak výrazně lexikálně ani gramaticky od té současné neodlišovala. Např. slovo *půlnoc* ve větě

*Jen to mně trošku zamrzelo, že jste tam na půlnoci pořád v jakémsi trápení ducha a ve straších jak to dopadne s tou vojnou.*⁴³

svůj význam ve smyslu *sever* již ztratilo. Stejně tak není možné najít ekvivalent pro některé výrazy, u kterých dnes vnímáme inherentní expresivitu, nicméně za expresivní v době vzniku považovány nebyly. Např. výraz *plevajz* ve větě

*Nemějte mi za zlé, že píšu plevajzem, neboť nemám kdy běhat po inkoustě.*⁴⁴

byl „ještě v prvních desetiletích národního obrození běžným, citově nezabarveným pojmenováním předmětu, kterému dnes říkáme *tužka*.“⁴⁵ Pokud se chce překladatel vyvarovat anachronismům, obstarožního dojmu se na lexikální úrovni nemůže v textu, jako jsou Pospíšilovi dopisy, ani přiblížit.

To samé platí i pro rovinu syntaktickou, kdy není napříč textem např. jednotná pozice slovesa ve větě:

*...neboť jsme té naděje, že to dobře ke konci přijde, neboť se sem do Louisiany státu pořád vojsko stahuje, tak možná, že se ani třeba nestane žádné krveprolití.*⁴⁶

Angličtina, jakožto jazyk analytický, neumí takový výraz dobového užívání jazyka na syntaktické úrovni zohlednit, aniž by nespěla např. k poetizaci nebo

⁴² Knittlová 9.

⁴³ Vlha 89.

⁴⁴ Vlha 80.

⁴⁵ TÖLGYESI, Tamás. *Lexikální germanismy v dnešní češtině: Studie kontaktovělingvistická*. 2009. ISBN 978/963-9206-90-8. Dostupné z: mek.oszk.hu/08400/08488/08488.pdf. Dizertační. Pázmány Péter Katolikus Egyetem., s. 24.

⁴⁶ Vlha 82.

negramatičnosti. Levý ilustruje celý problém na příkladě Dona Quichota, který „byl napsán jazykem neutrálním, pro současného čtenáře dobově i národně bezpříznakovým, tedy nikoli archaickým: je logické jej překládat zase jazykem bezpříznakovým domácím. Kdybychom ho překládali archaickou češtinou, přestal by být pouhým materiálem, vstoupila by do popředí nezvyklá forma a ta by se stala nositelem jistých hodnot významových“⁴⁷

5.2 Výskyt anglismů

Výchozí text obsahuje nemálo anglismů. Jedná se především o toponyma a jiná propria ve svérázném přepisu, která jsou nebo nejsou přechylována do češtiny. Jako příklad uvádím několik variací na název města Cedar Rapids a stát Texas:

*Píšeš, že si s něma mluvil v Rapticích...*⁴⁸

*Atres sem musel postavit, do Cedar Rapids...*⁴⁹

*... po expresu do Cedar Raptic.*⁵⁰

*Psáno dne 23ho ledna 1864. Stát Texas*⁵¹

*State Texas aneb přístav mořský*⁵²

*... pomaštrujem do Texas státu...*⁵³

*...na Martagota ostrově v Texas...*⁵⁴

Narozdíl od jiných amerických měst se název města Cedar Rapids do češtiny nepřechyluje.⁵⁵ Horálek cituje Winterův článek *Nemožnosti překladu* (Odeon 1970) o nemožnosti přesného překladu: „Jestli-že interpretace skutečnosti formulovaná v jazyce A neexistuje izolovaně, nýbrž jenom jako součást celkové jazykové soustavy, nelze její korelát v jazyce B izolovat od celkové soustavy.“⁵⁶ Dále dodává, že nejde o „nějaké rozdíly v interpretaci skutečnosti, ale o různou

⁴⁷ LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 3. vyd. Praha: Panorama, Ivo Železný, 1998. ISBN 80-237-3539-X., s. 120.

⁴⁸ Vlha 72.

⁴⁹ Vlha 80.

⁵⁰ Vlha 81.

⁵¹ Vlha 96.

⁵² Vlha 95.

⁵³ Vlha 94.

⁵⁴ Vlha 101.

⁵⁵ srov. *V americkém Cedar Rapids otevřeli obnovené české muzeum* [online]. VLTAVA-LABE-PRESS, a.s., 2012 [cit. 2012-07-28]. Dostupné z: <http://www.denik.cz/kratce/1098112-v-americkem-cedar-rapids-otevrel-obnovene-ceske.html>

⁵⁶ HORÁLEK, Karel. Co je Nepřeožitelné. *AUC Philologica: Translatologica Pragensia*. 1984, 4-5, s. 11-17.

míru semantické informace o realitě, o jejíž povaze není sporu.”⁵⁷ V anglickém překladu se Pospíšilovo novum nedá vyjádřit a tak jsem se rozhodl pro kompenzaci alespoň na ortografické úrovni a počeštěné *Rapice* tak překládal jako *Rapits*. Ani nedodržování dnešního úzu skloňování vlastního jména Texas podle vzoru hrad nelze v angličtině na morfologické úrovni zohlednit. Stejně nelze v angličtině uvádět výraz *State* v postpozici za výrazem *Texas*, neboť se stává adjektivem. Překladová verze tohoto spojení i spojení *Stát Texas* a *State Texas* bude vždy nutně *The State of Texas*.

Dále obsahuje výchozí text i anglismy, které nejsou vlastními jmény. Dlouho jsem zvažoval, zda zachovat dvojjazyčnost i v cílovém textu. Všeobecně má totiž užívání druhého jazyka opodstatněnou expresivní funkci. Při analýze emigrantské prózy, jakou je např. Škvoreckého *Příběh*, v němž rozličné postavy s různou frekvencí a rozdílnou povahou odchylky od standardů češtiny či angličtiny odrážejí vývoj jazyka přistěhovalců a jejich potomků, odhalíme, jak která část slovní zásoby do mateřštiny proniká.⁵⁸ Nyní uvažme například českého autora, jehož román zasazený do období druhé světové války nechá promlouvat ústy esesáků němčinu. Při překladu románu do němčiny pak nutně budou muset tyto promluvy splynout s jazykem překladu. Zbývající anglismy výchozího textu se dají rozdělit do tří skupin. První jsem identifikoval jako skupinu obsahující vojenské termíny, do té druhé spadají výrazy bez jednotící tematiky, třetí skupinou jsou výroky druhých osob nebo jejich parafráze. Pro první dvě najdeme v textu instance, kdy se na různých místech v textu objevuje jak český, tak anglický výraz pro danou mimojazykovou skutečnost. Zachovat bilingvní koncepci pro takové lexikum neskýtá nejmenší obtíž, jednoduše se mohou zaměnit. Pro ostatní anglismy bez jednotící tematiky se dá také dosti jednoduše najít český protějšek, při překladu pak ale dochází k inverzi obrazu začleňování jedince do cizojazyčné společnosti, neboť ty výrazy, které si autor z cizojazyčného prostředí osvojuje jako první, se v překladu jeví jako výrazy neosvojené. Nicméně čtenář, jemuž je cílový text určen, by si měl být vědom faktu, že jde o překlad a tím svou recepci podmínit. Levý k nepůvodnímu výrazu překladu říká, že „myšlenka je ex post přestylovaná do materiálu, v němž a pro nějž nebyla původně tvořena. Z toho plyne, že jazykový

⁵⁷ tamtéž

⁵⁸ srov. „Poněvač hír vír in Keneda“: Vícejazyčnost v české exilové próze. In: MAREŠ, Petr. „*Also: nazdar!*“: *Aspekty textové vícejazyčnosti*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2003, s. 121-141. ISBN 80-246-0602-X.

výraz v překládaném díle není absolutní, nýbrž představuje jednu z mála možností.⁵⁹ Co se týče překladatelské problematiky místně a dobově zabarvených složek díla, Levý upozorňuje, že „jde o to, zachovat nejen jejich význam, ale i jejich hodnotu koloritní... Překladatelské potíže u národní a dobové specifčnosti vyplívají již z toho, že nejde o uchopitelnou, vydělitelnou složku, ale o kvalitu, která v různé míře prostupuje všechny složky literárního díla: jazykový materiál, formu i obsah.“⁶⁰ Dodává, že v popředí zájmu nemá být uchování všech jednotlivostí, ve kterých je patrné prostředí vzniku, ale vzbuzení čtenářovy impresie národního a dobového prostředí.⁶¹ Vojenské anglismy jsem se tedy rozhodl do češtiny nepřekládat a tím jsem se v jednom případě zpronevěřil vlastní, výše uvedené zásadě:

*Bylo nás 1 regiment infanterije a 1 kavalerije a měli sme velkou prohlítku [sic], to jest inspekšn of arms.*⁶²

kdy se slovo *kavalerije* ve výchozím textu objevuje i ve své české variantě:

*To máte vidět jaké cuky toho jezdeckva jest, kolikrát jich jede až 200 pohromadě.*⁶³

nicméně pro *infanteriji* ve výchozím textu český protějšek nenalezneme. Navíc by dle mého názoru uvedení českých ekvivalentů v cílovém textu působilo dosti rušivě. Jednotný přístup jsem nakonec udržel pouze v oněch případech, kdy český výraz stojí o bok svého anglického protějšku, v tomto případě tedy

*There was 1 regiment of infantry and 1 cavalry and we had a great inspektion, that is prohlítku zbraní [inspection of arms].*⁶⁴

což jsem, jako vždy, opatřil vysvětlivkou.

Pokud se nejednalo přímo o reprodukci cizí promluvy nebo připomínání výroků, které reálně zazněly, překládal jsem zbylé anglismy do češtiny až po uvážení, zda se nejedná o reálie, pro které by bylo hledání českého výrazu v podstatě zavádějící. Mohla by totiž existovat značná významová diskrepance mezi oběma výrazy. K překladu jsem přistoupil až po zhodnocení míry expresivity, případně repetitivnosti anglistmu. V ostatních případech, pokud to bylo namístě,

⁵⁹ Levý 75

⁶⁰ Levý 119

⁶¹ Levý 121

⁶² Vlha 71.

⁶³ Vlha 75.

⁶⁴ tato práce str. 12. [dále jen číslo strany]

jsem u anglicismů přejatých s ortografickými či fonetickými chybami na stejné úrovni alespoň takové chyby zohlednil.

5.3 Výskyt germanismů

Výchozí text je psán novou češtinou, která na našem území zaznamenala zásahy puristů a brusičů.⁶⁵ Některá slova německého původu v době vzniku výchozího textu mohla zajišťovat expresivní funkci, jiná nikoliv. V dnešní češtině je však již funkce většiny germanismů pro vyjádření expresivity doložená.⁶⁶ Současný čtenář tedy výchozí text vnímá jako expresivnější, než čtenář v době jeho vzniku. Podívejme se na následující věty:

*Dyž se přide z egzecírky, to se nic jiného nedělá než samý špruňky, vyležíme se dost. A stavení máme pěkný, pro pět osob Idnu, to je jen z plátna udělané, to nepromokne pokud tuze neleje. A když začne kapat skrz, tak je z toho hodní [sic] juks.*⁶⁷

Ačkoliv se může zdát, že *egzecírka* je anglicismem odvozeným od *exercise*, pro vojenské cvičení se používal výraz *drill*.⁶⁸ Expresivitu je možno při překladu zachovat pouze v kontrastu k

*Jen jednou za den se ekzecírujem...*⁶⁹

kdy výraz s hláskovou skupinou –eg, která se v češtině vyskytuje s nižší frekvencí než –ek, přeložíme s ortografickou chybou. Rozhodl jsem se pro *driril*, avšak aspekt cizojazyčnosti vymizel.

Teoreticky možným postupem by bylo vytvoření dialektu, který by podával germanismy v jejich původních německých formách, tedy *exercieren*, *Sprungen* a *Jux*. V tom případě bychom ale přitknuli Pospíšilovi znalost němčiny, o čemž nemáme žádný historický doklad. Zároveň by dost možná šlo o vyšinutí z reálného

⁶⁵ srov. Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky, ed. Jana Pleskalová ... [et al.]. – Vyd. 1. – Praha: Academia, 2007 – 688 s., ISBN 978-80-200-1523-5., s. 39-58.

⁶⁶ TÖLGYESI, Tamás. *Lexikální germanismy v dnešní češtině: Studie kontaktovělingvistická*. 2009. ISBN 978/963-9206-90-8. Dostupné z: mek.oszk.hu/08400/08488/08488.pdf. Dizertační. Pázmány Péter Katolikus Egyetem., s. 23.

⁶⁷ Vlha 71.

⁶⁸ srov. „We drill twice a day now for exercise“ In: KERSH, Adam Wise. *Augusta County: Adam Wise Kersh to George P. Kersh, May 15, 1863*. University of Virginia, *The Valley of the Shadow* [online]. 1997 [cit. 2012-07-23]. Dostupné z: <http://valley.lib.virginia.edu/head/A0345>

⁶⁹ Vlha 73.

vývoje jazyka. Proto jsem uvedený postup zavrhl, i když oplatit by se mohl při překladu beletrie.

5.4 Nářeční prvky

Další, na první pohled již ne tolik nápadnou charakteristikou Pospíšilových dopisů je nekonzistentní výskyt nářečních prvků. Srovnajme následující zvýrazněné úseky:

... a **už** taky si z ní nic nedělám.⁷⁰

My sme **juž** také byli **tej** cti,...⁷¹

...neboť jsme **té** naděje, že to dobře ke konci **přijde**,...

A **ted'**, že p. **Mudroh přinde** na **feláb** k **vánocům**...,⁷²

Při překladu nářečních prvků se mi jednotný metodologický přístup, jaký zastával kupříkladu Slavomír Utěšený⁷³, tedy že se nahrazuje nářečí nářečím, jevil jako neudržitelný. Zde souhlasím s Vilikovským, který říká, že „skutečným problémem je vytvořit v cílovém jazyku takový systém prostředků, který by měl žádoucí stylistické konotace, byl by dostatečně standardizovaný jako postup a čtenář by ho dokázal identifikovat“.⁷⁴ Standardizovaným postupem může být i postup kompenzační. Jak píše Knittlová,⁷⁵ pragmatická a sémantická informace nemusí být vždy připoutána ke konkrétnímu místu v textu, pokud např. vypovídá o vnitřním rozpoložení, původu nebo kulturní úrovni postavy. Důležitý je pak správný odhad vzdálenosti, o kterou je pragmatická informace odsouvána. Díky tomu, že jsou Pospíšilovi dopisy až na jediný citát promluvou jednoho mluvčího, není při kompenzacích potřeba uvažovat hranice, které např. v beletristických dílech vymezují pásma postav. Knittlová rovněž navrhuje, že „pragmatická informace, vázaná původně na lexikální rovinu může být nahrazena v překladu pragmatickou informací, vázanou na gramatiku nebo na plán hláskový. Přitom vyvstává zase problém, jak daleko je možno jít v rámci sémantických obměn, které jsou s tím spojeny, protože možnosti převedení pragmatické informace implikují

⁷⁰ Vlha 71.

⁷¹ Vlha 77.

⁷² Vlha 74.

⁷³ UTĚŠENÝ, Slavomír. Hanáčtina v dopisech bavorského sedláka?. *Naše řeč* [online]. 1968, roč. 51, č.3 [cit. 2012-07-25]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=5387>

⁷⁴ VILIKOVSKÝ, Ján. *Překlad jako tvorba*. 1. vyd. Praha: Ivo Železný, 2002. s. 166.

⁷⁵ Knittlová 106-107.

obměny větné struktury i přidání, případně vynechání určitého lexikálního materiálu a to souvisí se změnami v sémantické rovině. Takové změny navíc postihují ekvivalentnost estetické informace. přesun z roviny lexikální na gramatickou a hláskovou by měl být vyvážen přesunem v opačném smyslu, aby nedošlo k porušení literárně-estetického účinku.”⁷⁶

Zmíněného postupu jsem tedy využil a pokusil se nářeční projevy kompenzovat jak na gramatické tak hláskové úrovni. Avšak jak upozorňuje Hrdlička, užívat substitucí je vhodné jen potud, pokud překladatel kvůli čtenáři překládané dílo příliš neupravuje.⁷⁷ Namísto překladu by totiž výsledkem mohla být adaptace.⁷⁸ Knittlová dále k rozdílu mezi českou a anglickou jazykovou situací říká, že „neexistuje stejné rozložení jazykových vrstev a útvarů, proto český překladatel využívá prostředků, které mu čeština dává k dispozici a které považuje za adekvátní pro daný styl a situaci. Znamená to, že používá výrazů hovorových, obecně českých, slangových, expresivních, zhrubělých, vulgárních apod. Opíráme-li se na druhou stranu o autoritu velkého moderního slovníku anglického (např. The Random House Dictionary), máme k dispozici analogických vodítek nepoměrně méně (Informal, Slang, Southern U.S.).⁷⁹ Jelikož je autor textu historická osobnost, nemůžeme ho v překladu nechat promlouvat jižanskou, natož pak třeba černošskou angličtinou, které sice skýtají potenciál na gramatické úrovni, nicméně využitím takových variant bychom docílili leda tak komického paskvilu než tvůrčího přístupu k překladu.

5.5 Nekonzistentnost projevů současné obecné češtiny

Ve výchozím textu se hojně vyskytují prvky, jež jsou dnes konstituenty obecné češtiny, která, jakožto jazykový útvar interdialektického typu užívaného v užším smyslu v Čechách a s přesahem i na Moravě, vývojově navazuje na novou češtinu, v níž jsou dopisy sepsány.⁸⁰ Obecná čeština je při současném stavu

⁷⁶ Knittlová 107.

⁷⁷ Srov. HRDLIČKA, Milan. *Literární překlad a komunikace*. Praha: FF UK, 1997. ISBN 80-85899-22-1., s. 5-6.

⁷⁸ Srov. HRDLIČKA s. 8.

⁷⁹ KNITTLOVÁ, Dagmar. O kreativě překladatele uměleckého textu. In: *Studie z textové lingvistiky*. Olomouc: UP Olomouc, 1990, s. 127.

⁸⁰ viz. CHLOUPEK, Jan. a kol. *Stylistika češtiny*. 1. vyd. Praha, SPN 1991. s. 54.

translatologie nejčastěji využívána jako prostředek pro překlad substandardních jazykových útvarů, přičemž snahou bývá navodit přirozený dojem mluvenosti. Petr Sgall a Jiří Hronek⁸¹ řadí mezi charakteristiky obecné češtiny i následující jevy, které zde uvádím, jelikož se ve výchozím textu objevují:

5.5.1 Jevy hláskotvorné

Jedním z hláskotvorných jevů je úžení –é v –í vprostřed slov a v koncovkách přídavných jmen pojících se s rodem středním. Dalším pak diftongizace –í/ý v –ej a to převážně v koncovkách, případně vprostřed slov. V Pospíšilových dopisech se se zmíněnými jevy setkáváme hojně, avšak jejich užívání je nekonzistentní a díky kontrastivnosti o to víc expresivní. Uveďme následující příklady:

A zdravu mám taky dobrou, jeden den maso hovězí a druhej den vepřový a krukesi a chleba a kafe černý sladký, a polívku masovou a rejž.

*Dále mě také Bratře pověz jakej to tam máte spolek založenej, má to bejt českaj spolek jak mě Franta Vitoušků psal, že mají český spolek založenej,...*⁸²

*30ho dubna a 1ho máje sme zde měli jakejsi neobyčejný bál,...*⁸³

Pokud to bylo možné, rozhodl jsem se při překladu do angličtiny hovorovost přiblížit např. použitím ukazovacího zájmena, nicméně úspěchy byly spíše ojedinělé:

*On April 30th and May 1st there was this incredible ball...*⁸⁴

Dalším jevem je protetické v- před o- na začátku slova nebo naopak zjednodušování konsonantních skupin, tedy vypouštění počátečního j- ve slovech jako *jsem* nebo *jdeme*:

⁸¹ SGALL, Petr. – HRONEK, Jiří. *Čeština bez příkras*. 1. vyd. Jinočany, H & H 1992.

⁸² Vlha 83.

⁸³ Vlha 84.

⁸⁴ 24.

... to si deme do [sic] k potoku a nařežem si volšovýho listí...⁸⁵

... we jus go in to the creek and cut some alder leafs...⁸⁶

Jak je patrné z této ukázky, musel jsem každý případ posuzovat individuálně. Jelikož ve výchozím textu nedochází k vypouštění počátečního j- ve slově *jdeme* pravidelně, uchýlil jsem se ke kompenzaci a vygeneroval nesystematickou ortografickou chybu v jednotlivosti (*just – jus*).

Ani ve slově *jsem* a všech jeho tvarech není počáteční j- vynecháváno systematicky. Po konzultaci korpusu dopisů z americké občanské války⁸⁷ jsem dlouho zvažoval, zda nepřijmout rozhodnutí a nezavést do cílového textu ortografickou chybou ve tvaru slovesa *to be – been* a neutvořit z něj místy *bin*. Existují totiž prameny, v nichž se nejednotná ortografie vyskytuje napříč textem i v těsné blízkosti.⁸⁸ U některých pisatelů se dokonce objevují hned tři druhy pravopisu zaráz, a to *been*, *bin* a *ben*.⁸⁹ Nakonec jsem se rozhodl používat ortografickou variantu *been* pouze ojedinele a ve většině případů jsem *bin* opravdu zvolil, jelikož tvary *sem*, *seš*, *sme*, *ste* a *sou* ve výchozím textu také zdatelně převládají.

Co se týče protetického v-, opět jsem kompenzoval a nerespektoval správný tvar množného čísla v procesu slovo tvorby (*leaves – leafs*). V mnoha případech však bylo nutné kompenzaci systematizovat nebo k vyjádření hovorovosti raději vůbec nepřístupovat. Například při užití obdobného překladatelského postupu, kdy jsem

...až *sme se ocejtli jen 15 m. od Vigsburku*,...⁹⁰

překládal jako

...*till we found ourselves just 15 mi. from Vigsburk*...⁹¹,

⁸⁵ Vlha 71.

⁸⁶ 11.

⁸⁷ viz. UNIVERSITY OF VIRGINIA. *The Valley of the Shadow* [online]. 1993 [cit. 2012-07-23]. Dostupné z: <http://valley.lib.virginia.edu/>

⁸⁸ srov. „the weather has been so that they couldnt work at the corn as it is snowed up the snow is so hard it will take som time for it to melt as it has a crust on it the snow would bare up wagon and Horses yesterday it thawed [*deleted: it thawed*] a little but is cloday today. it has bin good sleighing Henry took the girls to Mrs Strains“. In OTT, Margaret H. *Augusta County: Margaret Ott to Enos Ott, December 25, 1864*. University of Virginia, *The Valley of the Shadow* [online]. 1993 [cit. 2012-07-23]. Dostupné z: <http://valley.lib.virginia.edu/papers/A2920>.

⁸⁹ srov. Civil War Letters of William (Billy) A. Elliott. *Civilwarhome.com* [online]. 2006 [cit. 2012-07-25]. Dostupné z: <http://www.civilwarhome.com/elliottletters.htm>

⁹⁰ Vlha 81.

⁹¹ 21

jsem musel zachovat konzistentní přístup a v nemotivovaném

*...ale pokusit se o to, to ne, aby si ji vydobyli.*⁹²

generovat stejnou chybu:

*...but to make an attempt for it, to win it for themselves, no way.*⁹³

5.5.2 Jevy tvaroslovné

Hovorovost se dále vyjadřuje užíváním koncovky –ma v sedmém pádě. V překladu jsem musel řešit každý případ individuálně, protože její používání opět není ve výchozím textu jednotné:

*Rád bych s vámi někdy byl a trochu poseděl a pohovořil,*⁹⁴

*... 5 set mezků i s vozama,*⁹⁵

*... když sme byli pohromadě s těma hošima Honza Malej a Fairant.*⁹⁶

V případě tvarů *vozama* a *hošima* jsem tyto jednotlivosti v překladu nezohlednil, nicméně jsem se na základě výskytu ukazatelů hovorovosti v zájmenech rozhodl systematizovat nadužívání anglického *them* a zanesl tak hovorovost i do míst, kde se ve výchozím textu v uvedené formě nevyskytuje. Přeložená věta pak zní:

*... when I was there together with them guys Honza Malej and Fairant.*⁹⁷

Vytvořenou zásadou jsem tak dokázal postihnout i občasně substandartní používání spisovných forem podstatných jmen, které se ale objevují ve špatném pádě:

*Ten rebelové odsud vyhnal,*⁹⁸

*He chased them rebels out of here,*⁹⁹

Jak vidno, anglické *rebels* jakož i *general* jsem psal s malými počátečními písmeny.

⁹² Vlha 75.

⁹³ 15.

⁹⁴ Vlha 82.

⁹⁵ Vlha 78.

⁹⁶ Vlha 72.

⁹⁷ 13.

⁹⁸ Vlha 71.

⁹⁹ 11.

Co se týče používání zpodstatněných zájmen, ta se někdy vymykají spisovné větne konstrukci v pádě, jako by naznačovala absenci původního substantiva. I zde jsem přistupoval ke každému případu individuálně. Pro ilustraci uvádím příklad s překladatelským řešením:

*Stranu války, to vypadá tak, jednou pobijou a vyženou naše rebelskou rotu, a podruhé rebeli vyženou a popálej naše, jak se stalo minutý týden.*¹⁰⁰

*As for the war, it goes like this: one time our boys chase out them rebel troops and the other time our boys get chased out and shot by them rebels like it happened last week.*¹⁰¹

Pro vyjádření substandardního užití zpodstatnělého zájmen *naše* jsem nedokázal najít ekvivalentní prostředky v cílovém jazyce, nicméně dochází alespoň ke kompenzaci ve spojení *by them rebel troops* a *by them rebels*, kdy je zajedno užito malé písmeno a zadruhé uplatněn mechanismus popsany výše.

V šestém pádě substantiv rodu mužského a středního se používá koncovka – ách. Ve vybraných dopisech se tak stává pouze dvakrát, přičemž spisovná forma se nikde v celém souboru dopisů nevyskytuje:

*... když sme byli převážení na parníkách...*¹⁰²

*wen we were being carried on steamers*¹⁰³

*...když na nohách měli puchejře jako 20ti torali.*¹⁰⁴

*wen they had blisters as big as 20 doral coins on their feet.*¹⁰⁵

Vybraný gramatický jev jsem kompenzoval pravopisně u spojky *when* – *wen*, jelikož stejné podoby téže spojky jsem se dobral i při řešení případu, kdy ve výchozím textu dochází ke zjednodušení konsonantní skupiny, tedy *když* – *dyž*.

Při podmiňování se u slovesa *být* vyskytuje tvar *bysme* namísto *bychom*:

*... to bysme zas měli tuze mnoho co hovořit...*¹⁰⁶

*... we could talk about it forever...*¹⁰⁷

V tomto případě jsem expresivitu cílového textu zvýšil na lexikální úrovni a gradované *tuze mnoho* co přeložil jako *forever*.

¹⁰⁰ Vlha 77.

¹⁰¹ 18.

¹⁰² Vlha 84.

¹⁰³ 24.

¹⁰⁴ Vlha 77.

¹⁰⁵ 18.

¹⁰⁶ Vlha 89.

¹⁰⁷ 29.

Slovesa náležící do třetí slovesné třídy se ve třetí osobě množného čísla se skloňují s koncovkou –ou namísto -í:

... *že prý tam u vás pořád verbujou na vojnu...*¹⁰⁸

... *that they are still recruiting for the army back there...*¹⁰⁹

Opět jsem musel posuzovat každý případ individuálně. V tom uvedeném jsem jazykový jev dnešní obecné češtiny nijak nezohledňoval, jelikož jsem nechtěl znovu přistupovat ke kompenzaci v pravopise.

Dalším obecněčeským jevem je ztráta koncového –e u sloves v první osobě plurálu. Jeho výskyt je opět nekonzistentní. Zde poslouží již jednou uvedené:

... *to si deme do [sic] k potoku a nařezem si volšovýho listí...*¹¹⁰

... *we jus go in to the creek and cut some alder leafs...*¹¹¹

V tomto případě jsem opět nenalezl prostředky, kterými bych v daném místě takto kontrastní vyjádření autora v překladu postihl. Avšak u modálních a pomocných sloves se jevílo vhodné užívat zkrácených forem:

... *jestli se nedostanem k železnici.*¹¹²

... *if we don't get to the railroad.*¹¹³

Zde se však nabízí otázka, zda se v době americké občanské války zkrácených forem sloves užívalo. V korpusu dopisů jsem proto vyhledal každou možnou formu zkracování, jmenovitě jde o přípony -‘m , -‘re, -‘s , -n’t, -‘ve, -‘d a -‘ll pro modální slovesa a slovesa *to be* a *to have* i v čase minulém v kombinaci se všemi zájmeny. Následně jsem vyhledal každé sloveso v jeho plné formě, tedy například *should not*. Poté jsem prozkoumal četnost výskytu odchylek od standartní gramatiky ve spojení formy slovesa *to have* a *to be* a zájmeně, tedy např. *he don’t*. Četnosti výskytu jednotlivých případů jsem si zaznamenal a pomocí frekvenční analýzy porovnával, o kterých z nich se dá smýšlet jakožto o obecně platném výrazu dobového užívání jazyka a které z nich jsou naopak spíše výsadou jednotlivých pisatelů. Po tomto procesu eliminace jsem se pustil do čtení jednotlivých dopisů, ve kterých se vybrané zkrácené formy vyskytovaly, abych si

¹⁰⁸ Vlha 72.

¹⁰⁹ 13.

¹¹⁰ Vlha 71.

¹¹¹ 11.

¹¹² Vlha 80.

¹¹³ 19.

udělal představu o jazykové úrovni pisatelů. Důležité také bylo srovnat, zda se v jejich dopisech vyskytují zkrácené formy vedle forem plných.

Po mravenčí práci jsem se dobral výsledků. Překvapivým zjištěním bylo, že forma *don't* se vyskytuje s vyšší frekvencí než *do not*. Naproti tomu *won't* se v porovnání s *will not* vyskytuje asi jen ve třetině případů. Výskyt zkrácených forem slovesa *to be* v jakékoli podobě je velmi ojedinělý, zkrácené formy slovesa *would* téměř nulový. Substandardní spojení typu *I ever seen* nebo *you done before* se objevují častěji než zkrácená forma *I've*.

Nakonec jsem vyčlenil slovesa, která jsem se rozhodl používat jak ve zkrácené, tak i v plné podobě. Zkrácenými tvary pro všechna podstatná jména a zájmena jsem ustanovil *don't*, *didn't*, *won't*, zkrácené sloveso fixované na zájmeno jsem zvolil pouze ve tvaru *I'll* a *we'll*. Jejich distribucí jsem se pak snažil vyvažovat hovorovost textu nejen v pasážích, kde k tomu naváděla absence koncovky *-e* u českého slovesa, nýbrž i v těch pasážích, kde by jinak byla jedinou možností kompenzace na ortografické úrovni.

5.5.3 Ostatní použité prostředky pro zvýšení hovorovosti na straně angličtiny

Prosazování neshody podmětu s přísudkem, která byla sice běžným dobovým úkazem (*I was glad to here you was all well.*¹¹⁴), se mi, stejně jako používání dvojité negace, jevilo pro adekvátní zachycení Pospíšilovi stylistiky jako příliš radikální. Proto jsem takovou neshodu uplatnil pouze v podmínkových větách:

*To sme si povídali, jen kdyby někdo tam od nás z Jowa přišel, co by –....*¹¹⁵

*We were just full of – if only there was someone to come from back home in Jowa – what he would -...-*¹¹⁶

Na jiných místech v cílovém textu, kde k tomu navádělo ladění celé pasáže, jsem použil adjektiva namísto příslovce, jak již bylo naznačeno v případě *good* a *well*. Uvádím následující:

*...ten zajisté nic tak marného nemá co povídat.*¹¹⁷

¹¹⁴ ARMSWORTHY, JOHN WESLEY. *Augusta County: John Wesley Armsworthy to E. J. Armsworthy, June 25, 1863*. University of Virginia, *The Valley of the Shadow* [online]. 2002 [cit. 2012-07-25]. Dostupné z:

<http://valley.lib.virginia.edu/papers/A1135>.

¹¹⁵ Vlha 83.

¹¹⁶ 23.

*... would surely not speak so vain.*¹¹⁸

Když se ve výchozím textu vyskytla nářeční varianta, vypomohl jsem si při překladu neurčitým členem před slovesem:

*A ted', že p. Mudroh přinde na feláb k vánocím,*¹¹⁹

*And now, that Mr. Mudroh is a coming on furlough for christmas,*¹²⁰

¹¹⁷ Vlha 89.

¹¹⁸ 30.

¹¹⁹ Vlha 74.

¹²⁰ 15.

6. Epistolární styl

Fukční styl epistolární stojí z hlediska teorie funkčních stylů spíše na okraji badatelských zájmů. U nás se jeho zkoumání věnoval Bedřich Václavek, v současnosti např. Zdeňka Hladká nebo Milan Jelínek, jehož rozbor zde ve zkratce přetlumočím.¹²¹

Texty, které řadíme pod epistolární styl, dělíme v zásadě do dvou kategorií:

a) dopisy soukromé, neoficiální, neformální

a

b) dopisy formální, oficiální

Pro naše účely postačí, přiblížíme-li si první kategorii, tedy dopisy soukromé. Dopis všeobecně slouží jako prostředek dialogové komunikace. Do jeho podoby jakožto komunikátu se promítá vztah obou komunikantů. Vykazované znaky mohou vyjadřovat nadřazenost, podřazenost nebo rovnocennost mezi pisatelem a adresátem, nicméně je to právě pisatel, který nám dává vztah obou korespondentů znát. Volené jazykové prostředky obvykle kloubí příznaky psanosti a mluvenosti, upřednostňuje se funkce kontaktní před funkcí sdělovací a rovněž se překračují hranice spisovnosti.¹²² Styl dopisu můžeme vnímat jako expresivní, nakupí-li se v určité jeho části emocionálně nabitě výrazy. Pokud jejich sekvenci porovnáme s úvodními a závěrečnými částmi dopisu, které tradičně obsahují ustálené formule, můžeme styl dopisu jako celku nahlížet jako značně rozkolísaný. Stejně tak se projevuje i stylová rozkolísanost statě osobní korespondence. Obsah každého dopisu je totiž situačně podmíněn, pisatel se může v jednom odstavci rozhořčit a v dalším se již snaží dopis odlehčit veselou příhodou. Výrazným znakem je proto jednak tematická neuspořádanost, ale i oscilace na rovině voleného lexika. Ta je pak projevem autorovi intence, momentálního rozpoložení, situačního kontextu, vzdělanosti i jazykových zvyklostí.¹²³

Mluvíme-li o formulovitosti korespondence, máme tím na mysli používání epistolárních formulí, které se žánrově ustálili díky častému opakování. Pokud dochází k mírnému odchylování od zavedené normy, obměňování, výpustkám nebo

¹²¹ JELÍNEK, Milan. *Styl epistolární*. In: KARLÍK, Petr, PLESKALOVÁ, Jana, RUSÍNOVÁ, Zdenka (eds.). *Poceta Dušanu Šlosarovi. Sborník k 65. narozeninám*, Boskovice 1995, s. 126–137.

¹²² HLADKÁ, Zdeňka. *Spisovnost a nespisovnost v jazyce soukromé korespondence (se zřetelem k teritoriální příslušnosti pisatelů)*. In: *Naše řeč* 84, 2001, č. 5, s. 225–234. [online]. [cit. 2012-07-30]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7652>

¹²³ srov. JELÍNEK 127 – 128.

přímo ke konstrukci vlastních epistolárních formulí, projevuje se tzv. aktualizací styl. Ten je pak u každého autora značně individuální.¹²⁴

Osobní dopis je do značné míry spontánním textem. Dokladem toho jsou výroky jako „Málem bych zapomněl“ nebo „A ještě jsem ti chtěl říct, že“, které jsou samy epistolárními formullemi. Obecná čeština, nespisovnost, explicitnost, subjektivní zabarvení se v osobních dopisech volně prolínají se svými protějšky.

6.1 Struktura osobního dopisu

Ačkoliv valná většina soukromých dopisů odráží aktualizací styl autora, lze v obecné rovině vysledovat schéma, kterého se při psaní dopisů jejich autoři drží.¹²⁵

6.1.1 Lokalizace, datace

Kuboňová, která ve své bakalářské práci prozkoumala Korpus soukromé korespondence, jenž je součástí Českého národního korpusu, uvádí, že v této části dopisu bývá aktualizace nejčastější právě u lokalizace, kdy je jako údaj o místě vzniku dopisu zanesena detailní lokace, např. *postel*. Stejně tak se vyskytují třeba nářeční varianty měst. V případě datace byla vysledována obdobná tendence neboli zanášení detailního času. Římské číslice a užívání zkratk *n. l.* – našeho letopočtu či *LP* – léta páně zapříčiňují v současnosti archaizaci textu.

V některých z Pospíšilových dopisů lokalizace i datace absentují, jindy jsou údaje uváděny v neúplné podobě. Nejčastěji bývá uváděna datace, méně často se objevuje v kombinaci s lokalizací. Formát datace jsem zvolil ve shodě s výchozím textem verbální, tedy že měsíc je vyjádřen slovně a ne číselně, i když dobově se objevovaly i číselné varianty. Tam, kde se v lokalizaci objevuje anglicismus, jsem

¹²⁴ tamtéž

¹²⁵ podle KUBOŇOVÁ, Kateřina. *Frazémy v komunikaci mládeže: Na textech Korpusu soukromé korespondence*. Brno, 2007. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/165169/ff_b/. Bakalářská. MASARYKOVA UNIVERZITA., s. 9

překlad podřídil platné gramatické normě, ortografické chyby jsem však zachoval, tedy:

5. dubna 1863

*State Lousiana, psáno dne 5ho dubna 1863*¹²⁶

April 5th, 1863

*The State of Lousiana, written on April 5th, 1863*¹²⁷

6.1.2 Oslovení, pozdrav

Oslovení, které dává znát míru familiárnosti pisatele a adresáta, zajišťuje z funkčního hlediska kontaktní funkcí. Oslovení se nezdá vyskytovat opakovaně i v průběhu dopisu za účelem udržení dialogické funkce dopisu. Podle Kozlové vede informační vyprázdňenost „k aktualizaci a hravosti (buď pozdravena orchidej šumperského okresu) a k užívání hypokoristik (Kristi, Janičko). Někdy dochází k nakupení přívlastků v oslovení (milovaná, hodná, krásná, báječná Lucie), oslovení také reflektuje vztah k adresátovi (láska, oslavenkyně, potvrčko, človíčku apod.).“¹²⁸

Oslovení užívá Pospíšil v zásadě vždy a vybírá si porůznu, neprojevuje však žádnou vlastní invenci, drží se osvědčených frází. Po porovnání s korpusem jsem rozhodl pro následující varianty:

*Moje z nejmilejší Rodiče,...*¹²⁹

*Moje rozmilý Rodiče,...*¹³⁰

*Moje drahé Rodiče,...*¹³¹

*Drahý Bratře,*¹³²

My Dearest Parents,...

My Dear sweet Parents,...

My Dear Parents,...

Dear Brother,...

¹²⁶ Vlha 81.

¹²⁷ 21.

¹²⁸ Kuboňová 8.

¹²⁹ Vlha 70.

¹³⁰ Vlha 71.

¹³¹ Vlha 74.

¹³² Vlha 80.

*Drahé Rodiče,...*¹³³

Dear Parents,...

*Mnoho a draze vážení Rodiče,...*¹³⁴

My Dear and precious Parents,...

*Moje drahý Rodiče,...*¹³⁵

My dear Parents,...

*Moje drahé a mnoho vážené Rodiče,...*¹³⁶

My Dear and highly respected Parents,...

Komentář si zde zaslouží *Mnoho a draze vážení Rodiče,...*, kdy v překladu *My Dear and precious Parents,...*, nemoduluje adjektivum ani jedno příslovce, nýbrž se objevují dvě adjektiva, přičemž to druhé se píše s malým počátečním písmenem. Rozhodl jsem se tak po ohledání korpusu, kdy jsem zjistil, že dvojí příslovce se v oslovení běžně neuvádí. Rozdíl v překladech spojení *draze vážení* a *mnoho vážené* na *precious* a *highly respected* má alespoň částečně vyrovnat celkovou variabilitu v koncovkách adjektiv ve výchozím textu.

6.1.3 Úvodní odstavec

V úvodním odstavci dopisu se setkáváme s prostředky textové koherence, např. omluvou, poděkováním, navázáním na předchozí dopis. Kuboňová opět uvádí, že častá je metatextovost, kdy „pisatel hodnotí a komentuje svůj i adresátův jazyk a styl. Projevuje se také aktualizace, parafráze a ironie (odpust' smrtelníkovi, že nenapsal dřív; předem a zadem mého dopisu). Úvodní odstavec je někdy dokonce jediným obsahem textu, zvláště u dopisů s čistě kontaktnou funkcí.“¹³⁷

Po přečtení několika Pospíšilových dopisů začíná být zřejmé, že se jejich úvodními odstavci prolíná jisté schéma. Opakovaně se v nich totiž objevuje několik frází, které zaznamenávají menší obměny a jsou v různém pořadí skládány do různých dlouhých souvětí. Co se jejich obsahové stránky týče, vyjadřují přání, aby byl dopis doručen adresátovi a zastihl ho v co možná nejlepším rozpoložení, objevují se kladné reakce na doručenou korespondenci a slibný zdravotní stav toho, kdo Pospíšilovi doručený dopis zaslal, zhodnocení vlastního zdravotního stavu apod.

¹³³ Vlha 81.

¹³⁴ Vlha 84.

¹³⁵ Vlha 86.

¹³⁶ Vlha 88.

¹³⁷ Kuboňová 8.

Při překladu bylo důležité zhodnotit, nakolik jsou používané konstrukce dobovým územ a nakolik autorovou aktualizací. Zubatý uvádí příklad ustáleného začátku tehdejšího lidového rodinného dopisu: „my Vás všechny nastokrát pozdravujeme a líbáme a doufáme, že Vás s těmato párma řádky při dobrém a stálém zdraví vynatrefíme; my jsme chvála Pánu Bohu zdraví.“¹³⁸ Podobný začátek dopisu předkládá i Národopisný věstník československý: „Drahá manželko, přijmi srdečný pozdrav a stálou vzpomínku na Vás. Já jsem chvála Bohu zdrav a doufám, že Vás s těmito parma řádky při dobrém a stálém zdraví vynatrefím.“¹³⁹ Posledním vodítkem bylo: „Že řeč ve psaní liší se od mluvy všední, napovídá nám už lid sám, užívaje o slohu v listech určitých výrazu, na př. „postavit do psaní“, „sesadit“ atp. Typický obecný úvod lidových psaní: „Doufám, že Tě s těmito páru řádky při stálém a dobrém zdraví vynatrefím . . .“ atd. je již sám dost poučný.“¹⁴⁰ Následně bylo nutné vyhledat odpovídající dobové fráze v korpusu dopisů z americké občanské války, prostudovat celé série dopisů jednotlivých autorů a zhodnotit u nich míru aktualizace, vyabstrahovat nejběžnější varianty frází a ty při překladu aktualizovat ve schodě s výchozím textem.

Srovnejme následující:

*... velice sem se potěšil, když sem od vás psaní dne 2ho t. m. obdržel a v něm četl, že se při dobrém a stálém zdraví vynacházíte. Ted' co se mého postavení dotýče, já sem ještě ch. B. dosavad živ a zdrav a dobře se mi vede.*¹⁴¹

*... I was very glad when I received your letter on 2th inst. and could read that you are still enjoying good health. Now, as for my situation, I am, t. G., alive and well and I am doing good.*¹⁴²

Výraz *potěšit se* jsem v jeho všemožných obměnách překládal jako *to be glad*, které se používalo namísto dnešního *to be pleased*. Výraz *obdržet* jsem konzistentně překládal jako *to receive*, abych ho odlišil od *dostat*, tedy *to get*. Pro frázi *vynacházet se při dobrém a stálém zdraví* jsem uplatnil již tehdy používané *to be still enjoying good health*, jelikož pro vyjádření adjektiva *stálé* se nepoužívalo

¹³⁸ ZUBATÝ, Josef. Zdraviti, pozdraviti. *Naše řeč* [online]. 1923, roč. 7, č. 2 [cit. 2012-08-03]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=1949>

¹³⁹ *Národopisný věstník československý: Revue d'etnographie Tchecoslave*. Praha: Národopisná společnost československá, 1924, roč. 17. Dostupné z: <http://tyfoza.no-ip.com/vestnik/html/knihy/vestnik17/texty/vest17-0001.htm>, str. 93.

¹⁴⁰ HRUŠKA, Jan František. *Dialektický slovník chodský*. Praha: Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy a umění, 1907. Dostupné z: <http://archive.org/details/dialektickslov00hrukuoft>.

¹⁴¹ Vlha 74.

¹⁴² 15.

anglického *permanent*. Frázi *co se mého postavení dotýče* by bylo možno od její aktualizace *co se mého stavu dotýče*, která se vyskytuje dále v dopisech, odlišit použitím anglického *condition* namísto *situation*. Výraz *dosavad* v překladu chybí, protože angličtina ho běžně vyjadřuje gramaticky předpřítomným časem, který se však v epistolárních formulích nepoužívá. Při překladu spojení *živ a zdrav* se bylo nutné vyvarovat výrazu *healthy*, kterého se užívá spíše v kolokaci s prostředím, jídlem apod. Pro formuli *dobře se mi vede* jsem zvolil *I am doing good* a nikoliv *well*, abych kompenzoval na hovorovosti. Používání tohoto adjektiva jsem pak zachoval i na jiných místech v textu konzistentní.

... *já sem také ještě dosavad živ a zdrav a jsem veselé mysle*,...¹⁴³

... *I am also alive and well and I am in good spirits*...¹⁴⁴

Zde se uplatnila fráze *to be in good spirits*, nutno bylo vyvarovat se paskvilům jako *cheerful mind* apod.

...*moje přání jest, by vás těchto pár řádků při dobrém a stálém zdraví natrefit mohlo aspoň tak jako i já zdrav jsem. Dále co se mého postavení dotýče*,...¹⁴⁵

...*I hope that these few lines may find you still enjoying good health, at least just like I am well. Then, as for my situation*,...¹⁴⁶

Formuli *moje přání jest*, stejně tak jako *jest to moje přání* apod. jsem překládal jako *I hope*, neboť takový byl všeobecně nejrozšířenější úvod dopisů v korpusu, přičemž *wish* se v nich v diskutované funkci neobjevuje ani jako podstatné jméno ani jako sloveso. Výraz *natrefit* nebo *vynatrefit* jsem překládal ve shodě s dobovými dopisy jako *to find sb.* a kde to bylo gramaticky možné, doplnil jsem ho modálním *may*, abych co nejpřesněji respektoval tehdejší zvyklost. Bylo nutno správně odhadnout, kdy sáhnout po slovese *to reach sb.*, kterého se užívá pro doručení dopisu, jako je tomu v této dobové ukázce: „Well I must close for the present hoping that this may reach you in due time & find you all enjoyin good health &c.”¹⁴⁷

Teoretická poznámka o metatextovosti se realizuje i ve výchozím textu:

¹⁴³ Vlha 82.

¹⁴⁴ 22.

¹⁴⁵ Vlha 88.

¹⁴⁶ 28.

¹⁴⁷ WILSON, Joseph Alfred. *Augusta County: Joseph Alfred Wilson to H. H. Hamilton, January 11, 1863*. University of Virginia, *The Valley of the Shadow* [online]. 1993 [cit. 2012-08-05]. Dostupné z: <http://valley.lib.virginia.edu/papers/A1002>.

*Nemějte mně za zlý, že tak špatně škrábu,...*¹⁴⁸

*You must excuse this scribble,...*¹⁴⁹

Nejběžnější formulí v korpusu bylo *You must excuse my bad writing* nebo *You must excuse me for writing so bad*, které však nejsou tak expresivní jako české *škrábu*. Expresivitu zajišťuje výraz *scribble*, přičemž modální *must* plní svou funkci jen na úrovni fráze, a proto nevádí, že se, stejně jako zbytek fráze, nepřekrývá s výchozím textem.

6.1.4 Vlastní obsah dopisu

Vlastní obsah soukromého dopisu se dělí na úvod, stat' a závěr. V reálu se ovšem stává, že se zmíněné podčásti buďto neoddělují, překrývají se anebo dokonce absentují. Pokud k vnitřní strukturaci dochází, pak je signalizována užitím odstavců a dopisních formulí, jako např. „No a co dál?“ nebo „Taky jsem ti chtěl ještě říct, že“, kterých ale bývá v porovnání se zbytkem objemu textu pasáže minimum, jelikož nesou malý informační náboj. Výrazně se však podílejí na udržení dialogické funkce, a proto se vyskytují frekventovaně. V této textové pasáži se nejvíce projevuje výše diskutovaná kolísavost mezi hovorovostí a spisovností.

6.1.5 Závěr dopisu

„V závěru dopisu se pisatel často omlouvá za písmo a chyby, vyzývá k brzkému odepsání a uzavírá dopis ustálenými slovními obraty (musím končit; nevím, co psát apod.).“¹⁵⁰ Omluva za písmo a chyby se ovšem vyskytuje i úvodním odstavci dopisu, kdy bývá sdružena s omluvou za pozdní odepsání nebo funguje jako prostředek uvedení do situačního kontextu.

V Pospíšilových dopisech se často obměňuje následující:

*Ostatně vám nemám co důležitějšího psát.*¹⁵¹

Otherwise, nothing much important at present.

¹⁴⁸ Vlha 75.

¹⁴⁹ 15.

¹⁵⁰ Kuboňová 9.

¹⁵¹ Vlha 71.

*Ostatně nemám nového mnoho [co] psát, jen tolik...*¹⁵²

Otherwise, nothing more at present, only that...

*Dále nového vám nemám co psát než toliko to, že...*¹⁵³

Then, nothing more at present, except that...

Prostředky textové koherence *ostatně* a *dále* jsem systematicky překládal jako *otherwise* a *then*, ať už uvozovaly formulí, která v korpusu nejčastěji stála za začátku souvětí v podobě *Nothing more at present*, nebo uvozovaly pozdrav na rozloučenou. Zde jsem spatřoval manýrismus na straně autora, a proto jsem se ho rozhodl zachovat, ačkoliv se v angličtině běžně diskutovaná formule ani pozdrav nikterak neuvozují.

6.1.6 Pozdrav, rozloučení, podpis

Pozdrav adresátovi bývá často doplněn o pozdrav třetí osobě, popřípadě je nahrazen již v závěru dopisu apelem na adresáta, aby třetí osobě pozdravy vyřídil.

Při překladu pozdravů na rozloučenou bylo opět nutno používat ujednocených formulí:

...to jest mladá Ženíšková, je tuze nemocná, že ji pozdravuju, i švagra a Jiříka a Lorence kmotra na východu a Rohlenovy a Bratra a Švagrovou u Rivru a ostatně všechny známý, a zůstávám váš věrný syn až do shledání

Jan Pospíšil

*Brzká odpověď bude [se] očekávat, co tam nového. Také pěkné pozdravení na p. Šváchu a holky jeho.*¹⁵⁴

...that is young Ženíšková, is really sick. My respects to her and my brother-in-law and Jiřík and Lorenc - my godfather in the east - and the Rohlenas and my

¹⁵² Vlha 72.

¹⁵³ Vlha 82.

¹⁵⁴ Vlha 76.

Brother and Sister-in-law u Řeky and, actually, to all my acquaintances, and I am staying yours truly son till we meet again

Jan Pospíšil

*A prompt reply with news from back home will [be] expected. Also, kind regards to Mr. Švácha and his girls.*¹⁵⁵

Výraz *pozdravovat někoho* jsem překládal jako *my respects to*, abych ho odlišil od *pěkné pozdravení na*, jenž jsem překládal jako *kind regards to*. Z hlediska historické přesnosti bylo nutné uvodit slovo *godfather* správným osobním zájmenem. Překladatelská konzistence byla nutná i u *váš věrný*, v angličtině *yours truly* a *váš upřímný*, v angličtině *your affectionate*, které se podle korpusu nejčastěji pojilo se *son*, přičemž nepoužité *sincere(-ly)* se pojilo nejčastěji s *friend*. Došlo tedy k mírnému posunu ve prospěch pragmatické ekvivalence.

Díky následujícímu úryvku dopisu z r. 1864 se mi podařilo odhalit další dobovou formuli: „Tak, drazí rodiče, já moje psaní zavírám, se a vás všechny ještě jedenkrát nastokrát pozdravuju a líbám a vás všechny do ochrany a vůle Boží poručím a vostávám váš upřímný syn až do hrobu tmavého. Karel.....c. k. myslivec. Atres na mne pište takto:...”¹⁵⁶ Po srovnání s korpusem jsem překládal následovně:

*Atres pište tak jak sem vám psal poprvé.*¹⁵⁷

*Direct your letter as I wrote to you the first time.*¹⁵⁸

Za zmínku stojí, že ve zbylých dopisech, které však nejsou předmětem komentáře, se hojně obměňuje formule

*Tak tyto řádky zavírám...*¹⁵⁹

kteřou by bylo vhodné překládat jako *I must close...*

¹⁵⁵ 17.

¹⁵⁶ OSEČANSKÝ, Jaroslav V. Voják píše rodičům z polního tažení do Holštýnska r. 1864. In: ZÍBRT, Čeněk. *Český lid: Věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě, ve Slezku a na Slovensku*. Praha: F.Šimáček, 1907, s. 361. XVI.

¹⁵⁷ Vlha 73.

¹⁵⁸ 13., 14.

¹⁵⁹ Vlha 101.

6.1.7 Postskriptum

Zkratka P.S., v případě mnohačetného výskytu v jednom dopise doplněná o číslovku, uvozuje dodatečné doplnění informace, kterou pisatel opomněl začlenit do vlastního obsahu dopisu, případně s obsahem dopisu tematicky nesouvisí. Spíše než výrazem stylisticky promyšlené kompozice je postskriptum dokladem o vzniku textu, který probíhá bez většího rozmyslu a úprav.

Postskriptum není ve výchozím textu uvozováno žádnou zkratkou, obsahově neobsahuje žádné zvláštní formule, které by se neobjevovaly v jiných částech dopisů.

6.2 Formát zápisu časových údajů a číslovek

Pospíšil podává zprávy o bitvách, přesunech a jiných válečných útrapách, nepoužívá však při jejich zaznamenávání jednotného formátu časových údajů, ani pokud se objevují ve stejném dopise. Předkládám různé varianty i s řešením:

<i>od 10ti hodin r.</i> ¹⁶⁰	<i>from 10 o'clock a.m.</i>
<i>o 8. h. ráno</i> ¹⁶¹	<i>at 8 A.M.</i>
<i>v 8 ráno</i> ¹⁶²	<i>at 8 a.m</i>
<i>po jedný ráno</i> ¹⁶³	<i>after one a.m.</i>
<i>do 11ti</i> ¹⁶⁴	<i>till 11</i>
<i>až do 6ti večír</i> ¹⁶⁵	<i>till 6 P.M.</i>
<i>do večera</i> ¹⁶⁶	<i>till the evening</i>
<i>ve 2 hodiny s poledne</i> ¹⁶⁷	<i>2 o'clock in the afternoon</i>
<i>až do 1 s půlnoci</i> ¹⁶⁸	<i>till 1 in the morning</i>
<i>od 1 h. s. p.</i> ¹⁶⁹	<i>1 i.t.a.</i>

¹⁶⁰ Vlha 87.

¹⁶¹ Vlha 84.

¹⁶² Vlha 84.

¹⁶³ Vlha 84.

¹⁶⁴ Vlha 84.

¹⁶⁵ Vlha 87.

¹⁶⁶ Vlha 84.

¹⁶⁷ Vlha 89.

¹⁶⁸ Vlha 84.

¹⁶⁹ Vlha 84.

Všechny překladové varianty jsou doložené v korpusu, pouze poslední je mou invencí. Rozhodl jsem se pro ortograficky chybné *oclock*, v němž dobový pisatelé často chybovali stejně, abych kompenzoval hovorové *večír*.

Ve výchozím textu se také vyskytují číslice doplněné o několik písmen (nemusí jít o koncovku) podle příslušného druhu a pádu, např.: *Iden, Idnu, Iné, Iní, 5ho, 5jet, 6tej, 10ti*. V angličtině se číslovka morfologicky mění pouze v případě, stává-li se řadovou, tedy *1st, 5th* apod. Vymýšlet tvary jako *Ione, 5ive, 10ten* apod. mi přišlo samoučelné, a proto jsem indikoval jen číslovky řadové a to horním indexem, který byl již tehdy zvyklostí.¹⁷⁰

¹⁷⁰ srov. DRAKE, James a Rebecca DRAKE. LETTERS TO MOLLIE: The Letters of Edward Thomas Broughton to Mary Elizabeth Douglas Broughton (1861-1864). [online]. 2003 [cit. 2012-08-11]. Dostupné z: <http://battleofraymond.org/broughton.htm>

7. Reprodukce pravopisných chyb

Aby cílový text co nejvíce respektoval originál, rozhodl jsem se ho překládat i s chybami. Rozřazuji je zde do kategorií podle jejich podstaty a uplatněného postupu. Některé jsou doplněny o správnou variantu, aby bylo zřejmé, proč byla která metoda aplikována.

7.1 Reprodukce odpovídajícího chybného fonému/morfému/grafému

Při překladu těchto svérázných prepisů bylo nutné respektovat foneticko-ortografická pravidla cílového jazyka. Seznam je formátován podle uvedeného schématu:

výchozí varianta	správně česky
cílová varianta	správně anglicky
Santlojs	Saint Louis
Santlois	
v Rapticích	v Rapids
in Rapits	in Rapids
ve Wiskonzíně	ve Wiskonsinu
in Wiskonzin	in Wiskonsin
do Rezína	zadali o noviny do Racine
from Rezin	subscribed to a newspaper from Racine
West Plejn	West Plain
West Plein	
ze Šrejdrovi kumpanije	ze Shraderovi kumpanije
in Schreider's company	in Shrader's company
Aminec	Eminence
Aminets	
Rejmond	Raimond
Reimond	
Advrd Dýpo	Edwards Depot
Advrd Depo	

v Mizůře	v Missouri
in Mizzouri	in Missouri
Bil Mičl	Bill Mitchell
Bil Mitchl	
Mejlou Strým	Mahlon Stream
Meilou Streem	
za generála Sigla	za generála Sigela
under general Siegl	under General Sigel
Voluntýrs	
Voluntears	Volunteers
<u>12.</u> ½ sentů	
<u>12.</u> ½ sent	
aby bylo zrovna pfo	
then let it be all ofver	
ton	ten
thot	

V jedné pasáži výchozího textu¹⁷¹, kde se udává, na jakou adresu mají být zasílány dopisy, se setkáváme s výrazem *kompanie*, narozdíl od Pospíšilem běžně užívané varianty *kumpanije*, kterou jsem konzistentně překládal jako *company*. Rozdíl v pravopise jsem v tomto případě nijak nezohledňoval, jelikož v cílovém textu by nebylo opodstatnitelné, proč Pospíšil chybu vůbec dělá. Z výchozího textu je patrné, že se pokoušel o zápis angličtiny. Ve výrazu *Voluntýrs*, který stojí hned o bok a objevuje se pouze jedenkrát, jsem již chybu přetvořil na *Voluntears*.

7.2 Náhrada odpovídajícího chybného fonému

Při překládání uvedených případů bylo vhodné nahradit chybný foném jiným chybným fonémem, aby se výsledek v pravopise příliš nelišil od správné anglické varianty.

¹⁷¹ Vlha 80.

magacín

magassine

Švagr

ve všech ostatních případech vždy Švagr

Brother-in-law

7.3 Kompenzace na pravopisné a fonetické úrovni

Do této kategorie jsou zařazeny výrazy, u nichž nebylo vhodné při překladu zohledňovat podstatu chyby, ale pokusit se nalézt způsob, jakým by mohl chybovat mluvčí jazyka cílového.

a.t.d.

et.c.

sních

snoe

rejž

rýži, rejži

ryze

rice

egzecírka

driril

aby se sem nic nemohlo vedřít

so that nothing could slip in thro here

z krkozrázu na krkosráz

from one steep hil to another steep hill

5 střevíců hliboký

5 feet deap

ostat na nístě

to stay stuk

na prostřetku

in the midle

na proubu

v kontrastu k na probu

to trye out

když si člověk spomíná

when one recawls

a jen lid strácej
and only keep loosing people
Já jiného nevím prostřetku
I cannot thing of any other way

7.4 Plnovýznamové chyby

U překladu chyb, které mění význam zamýšleného výrazu ve výraz s jiným slovníkovým významem, bylo nutné najít obdobně fungující dvojice v angličtině.

tak je z toho hodní juks
then it is a lotto fun
co s něma náš [máš] dělat
what to do wit it
velice mě to na mysli lehčí leží
It lights heavily on my mind lies
na počtě na počtě, na poště
at the post offish
jen když vidí, že se předci postupuje dále a dále
only if he can see that after all we are stilt pushing ahead and ahead

7.5 Slova spojená a rozpojená

Spojky *jestli že* a *proto že* se ve výchozím textu několikrát objevují i ve svých nerozeklaných variantách. Nová čeština ještě neměla pravopis těchto slov ujednocený, nicméně Pospíšilovo kolísání mezi oběma jsem nechtěl v překladu zahladit a tak jsem přistoupil ke kompenzaci.

proto že
be cause
jestli že
wether

tak řka
all most
právě o půl noci
right at mid night
jak živ neviděl
any thing like it in my life
to jest na pole dní stranu
that is the Southside
tak jim to věčně nestojí zato
then it is never worthit
a nato húně
and cover them wit fur

7.6 Přesmyčky

Ve spojení *20ti torali* se setkáváme s přesmyčkou, která může na první pohled evokovat peněžní jednotku zvanou tolar, jenž byl etymologickým základem pro dolar. Nicméně v našich zemích se tolařem platilo do poloviny 18.stol, přičemž jeho násobky se objevovaly maximálně do hodnoty 6.¹⁷² Pospíšil tedy musel mít na mysli 3,4 cm velký zlatý dvacetidolar ražený i po dobu občanské války.¹⁷³ V tomto případě jsem se rozhodl při genezi anglického protějšku slevit z požadavku věrnosti, aby cílového čtenáře nemátlo slovo cizího původu, a tak jsem kromě zachování přesmyčky ubral anglickému *dollar* jedno *l*.

jako v kamaláři	jako v kalamáři
like in a bassonet	like in a basonett
krukesy	keksy, suchary
crackres	crackers
puchejře jako 20ti torali	
blisters as big as 20 doral coins	

¹⁷² srov. Kapitola 6 - Vývoj měny u nás - Od groše k tolaru. *P-numismatika* [online]. 2005 [cit. 2012-08-07]. Dostupné z: http://p-numismatika.cz/index.php?get=kapitola6_02

¹⁷³ srov. 20 \$ coin from 1862S United states. *CoinDatabase.com* [online]. 2006 [cit. 2012-08-07]. Dostupné z: http://www.coindatabase.com/coin_detail_usa.php?cdb=S001035

7.7 Chyby a gramatická úroveň

V překladu následujících chyb se buď v cílovém jazyce mění některá z gramatických kategorií, nebo byla gramatická chyba reflektována rovněž na gramatické úrovni. Pouze v případě *sebou*, které bylo užito namísto správného *s sebou*, se v překladu objevuje chyba pravopisná.

A zdravu máme taky dobrou
And the foods here is good too
jak [to] máme se zdravou
how [it] is here with foods
sebou to všechno na zádech nést museli
they would have to cary around on their backs
počasí sou tady pořád pěkný
the weathers are always nice here
který se odevřel
which open
tak vám zas nějakých pár řádek zdělím
I will sent you a few lines again
když si skusejí
when they get a taste off
dvě patálie v které [sic] sme se také vynacházeli.
two battles in that we also got involved

7.8 Chyby v anglismech s českým ekvivalentem

Abych odrazil používání druhého jazyka ve výchozím textu, přehodil jsem pořadí českého a anglického výrazu a poté převedl chyby.

měli sme velkou prohlítku, to jest inspekšn of arms
we had a great inspektion, that is prohlítku zbraní
to jest ol rifi a nebo dobře
that sounds dobře or all right

7.9 Chybějící písmena

Pokud sám anglický výraz nenaváděl k absenci písmene či písmen v podobné pozici jako jeho český protějšek, nebylo nutné bazírovat na zachování takové pozice a bylo lépe odebrat písmeno jinde. Příkladem může být hned první uvedené *hřbet* – *řbet*, kdy v mluvené řeči má počáteční *h* tendenci splývat se *ř* až zanikat, jako je pravděpodobnější, že dojde k zamlčení koncového *t* v *beat up*, než že by vzniklo sémanticky odlišné *eat up*. V psaném projevu je navíc absence počátečního písmene už ze samé podstaty nejméně obvyklá.

zase dostali na řbet

got bea up again

prv

prve

firs

frst

nebo

nebot'

fo

for

portré[t]

portrai[t]

rukou[c]h

han[d]s

jake[jc]h

w[h]at

o tě[c]h

about th[e]

o tě[c]h

about tha[t]

do patál[i]je

into battl[e]

dost[á]vat nějaký peníze

get som[e] money

7.10 Kompenzace hovorovosti, nářečních prvků, germanismů a anglismů

Do tohoto šuplíku spadá vše nezařaditelné do těch předchozích. Pro *fusakle*, ze kterých expresivita přímo čpí, jsem zvolil kompenzační postup, kdy jsem využil dobově časté chyby v pravopise slova *pair*.¹⁷⁴ Rozlišování mezi dobově správným *jenerál* a *generál*¹⁷⁵ jsem se nechtěl vzdát, a proto jsem sáhl po termínu *jeneral* který se s *general* v angličtině ve výslovnosti shoduje. Stejně tak jako u *Misisipi river* jsem ani u něj, jak jsem již uvedl výše, záměrně nedodržel psaní velkých písmen.

Dyž

Wen

bylo toho pár bot, pár střevíců, fusakle,

it was a pare of boots, a pare of shoes, socks,

korna

korn

chválíte kokořičnou ourodu

pleased with the korn yeeld

To se také řeka Misisipi tak zbouřila

And the Misisipi river got so storemy

ve vohni

thro the fire

tek that jů Godem son of bičes

take that you Goddam Sons of bitchis

na kort houze

na soudě

on the coart house

jenerál

jenerál, generál

jeneral

General

¹⁷⁴ srov. MCCUTCHAN, J.Y. *Augusta County: J.Y. McCutchan to Virginia Miller, July 14, 1864*. University of Virginia, *The Valley of the Shadow* [online]. 1997 [cit. 2012-07-23]. Dostupné z: http://valley.lib.virginia.edu/letters_search_results.html?q=db:xml_letters%20AND%20fulltext:pare&rows=50&start=0&sort=valley_id%20asc

¹⁷⁵ srov. HALLER, Jiří. Poznámky k Příručnímu slovníku jazyka českého. *Naše řeč* [online]. 1938, roč. 22, č. 5 [cit. 2012-08-03]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=3288>

8. Rovina lexikální

Doposud jsme se v komentáři zabývali hledáním postupů, které by byly co nejkonzistentnější a nejsystematičtější. Pružné měli být až v těch případech, kdy si toho nekompromisně žádala povaha sjednocovaných prvků. Proto se v této části obracím směrem opačným a pokusím se přiblížit některé lexikální jednotky, při jejichž překladu bylo naopak nutné systematické používání jazyka výchozího opustit, aby mohly být původní významy plně reflektovány v jazyce cílovém.

8.1 Intenzifikace

Intenzifikátory, k jejichž překladatelské analýze se velmi detailně vyjadřuje Knittlová¹⁷⁶, se používají pro kladné i záporné hodnocení popisované skutečnosti. Já jsem se pro svou analýzu rozhodl vybrat intenzifikátor *tuze*, který ve výchozím textu působí v obou směrech, a ukázat na několika příkladech, jakými překladatelskými postupy se s ním dalo vypořádat. Tak například v následující větě

*To jest místo tuze maličké, i dále je v něm aneb okolo něho tuze velká síla železný rudy,...*¹⁷⁷

*That is a tiny little place but it, or its surroundings, abounds in iron ore.*¹⁷⁸

modifikuje *tuze* adjektivum *maličké*, které obsahuje deminutivní příponu. Analytická angličtina pro vyjádření stejné míry intenzity volí dvě adjektiva, tedy *tiny little*.¹⁷⁹ Naopak při překladu spojení *tuze velká síla* se dala intenzifikační složka začlenit přímo do semému, tedy *abounds in*¹⁸⁰. Stejně tak tomu bylo při překladu ironického *tuze krásnej čas*¹⁸¹ na *marvelous time*¹⁸².

Negativní emocionální postoj se promítl do překladu

*Taky sme slyšeli, že prý je tam v Jowa tuze mokro, že pořád prší.*¹⁸³

*We have also heard that it is nasty wet back in Jowa, that it rains all the time.*¹⁸⁴

Stejně jsem postupoval i při řešení

¹⁷⁶ srov. Knittlová 72-86.

¹⁷⁷ Vlha 80.

¹⁷⁸ 20.

¹⁷⁹ srov. Knittlová 43.

¹⁸⁰ srov. Knittlová 75.

¹⁸¹ Vlha 82.

¹⁸² 23.

¹⁸³ Vlha 72.

¹⁸⁴ 13

*...tady vojsko tuze stůně,...*¹⁸⁵

*here the troops are awfully sick.*¹⁸⁶

kdy je namístě hodnotit Pospíšilovu zkušenost s churavějícím vojskem jako negativní,

avšak u následujícího, významově obdobného spojení, jsem se rozhodl zachovat v intenzifikátoru neutralitu, protože Pospíšil neměl s nemocnou osobou bezprostřední zkušenost a tak jí alespoň soucitně nechává pozdravovat:

*Také sem zde slyšel, že prý na východu švagrová, to jest mladá Ženíšková, je tuze nemocná, že ji pozdravuju,...*¹⁸⁷

*...is really sick.*¹⁸⁸

Jindy zas bylo vhodné použít výpovědní ekvivalent¹⁸⁹:

*...naše patrije jim počala zatraceně stápět,...*¹⁹⁰

*Our battery started giving them one hell of a time...*¹⁹¹

8.2 Explikace

Jak píše Bakerová, pokud neobsahuje výchozí jazyk lexikalizovaný ekvivalent, může být vhodné jeho význam parafrázovat, tedy tzv. „rozbalit“. Ačkoliv tak dojde k věrnému vyjádření významové složky, složka konotační a expresivní je nepřenositelná. Tu mohou přenášet pouze stabilní lexikální jednotky.¹⁹² Parafráze jsem musel využít například v uvedeném případě:

*...a John Hwittington od kostela je zabit...*¹⁹³

*...and John Hwittington who used to live by the church got killed...*¹⁹⁴

Zde bylo, pouze při překladatelském procesu, „šťastnou hrou osudu“, že zmiňovaná osoba nebyla pouze zraněna, nýbrž že zemřela. Kdyby byl totiž John Hwittington boje přežil, mohli bychom se při překladu dopustit historického omylu.

¹⁸⁵ Vlha 81.

¹⁸⁶ 21.

¹⁸⁷ Vlha 76.

¹⁸⁸ 17.

¹⁸⁹ Knittlová 76.

¹⁹⁰ Vlha 84.

¹⁹¹ 24.

¹⁹² BAKER, Mona. *In Other Words: A Coursebook on Translation*. London : Routledge, 1992. 304 s. 38, 41.

¹⁹³ Vlha 85.

¹⁹⁴ 25.

Na zmínku o něm se dá nahlížet jako na analogii ke spojení *holka od vedle*, které se tradičně překládá jako *the girl who lives next door*, jež zůstává *holkou od vedle* i když se odstěhuje. V češtině se totiž obejdeme bez slovesa, v anglické frázi ho však musíme časovat. Na místě by byl tedy nejprve řádný historický výzkum, abychom zjistili, zda měl Hwittington v dané době stále zmiňované bydliště nebo ne, a až poté bychom přistupovali k volbě vhodného řešení.

Následující příklad explikace uvedu v kontrastu k

*...neboť vám to přílišné starání a trápení ducha nic nespomůže,...*¹⁹⁵

*...for no such big worries and uneasiness will help you any,...*¹⁹⁶

kdy v angličtině nacházíme odpovídající lexikální jednotku pro *nic*, jmenovitě *any*. Zde plní zájmeno zřetelně expresivní funkci. Dále do problému uvedu vysvětlením, že pokud v češtině řekneme např. *Ty jdeš do obchodu? Tak mi něco kup!*, doplňuje angličtina morfém *some* morfémem *thing*, tedy *something*. Morfém *thing* se vytrácí, pokud již víme, co je předmětem, který zájmeno zastupuje, a proto po větě *So you bought these apples/this flour*. může následovat *Then give me some*. Pokud se však vyskytne následující, musíme parafrázovat:

*Korna kde je sázená, ta už je na 3 střevice vysoká, ale všechno se to zhuntuje, nebo taková armáda něco zajme když se přistěhuje.*¹⁹⁷

*Where there is korn planted it is about 3 feet tall but it all gets trampled fo an army like this takes up some space when it moves in.*¹⁹⁸

Jde o to, že zájmeno *něco* se zde chová jako intenzifikátor (jako je tomu např. ve frázi: *Ten se něco nacestoval.*), a tím pádem přeskakuje v rámci slovnědruhových kategorií k příslovcím (stejně jako zpodstatnělé zájmeno ve frázi *Naši vyhráli! X Naši my zakázali jít ven.*). Část sémantického významu zájmena je určena až zbytkem fráze, řečeno jinými slovy, význam není explikován, ale je rozložen po celé délce fráze. A zde nastává problém, jelikož sloveso z české fráze se překládá jako anglické frázové sloveso, a tím částečně pozbývá sémantického významu. Pokud bychom ho doplnili pouze zájmenem *some*, tedy *for an army like this takes up some*, zastupovalo by zájmeno kukuřici, která však dle sdělované skutečnosti nedojde užitku, neboť se zhuntuje, a proto by sdělení v angličtině bylo kontradiktní. Zájmeno *something* by naopak bylo vágní a zavádějící a

¹⁹⁵ Vlha 89.

¹⁹⁶ 30.

¹⁹⁷ Vlha 85.

¹⁹⁸ 25.

nevystihovalo by českou kolokaci. Jedinou možností je proto explikace *takes up some space*.

8.3 Kompresa

Jak píše Knittlová, „Vzhledem k tomu, že v mnoha případech dochází při překladu nezbytně k rozšíření textu, což není žádoucí, je nutno na druhé straně v rámci možností toto rozšíření kompenzovat *kompresí* textu, která souvisí s *vypuštěním*, vynecháním informací, které překladatel nepovažuje za nutné reprodukovatelné...“¹⁹⁹ Ke kompresi jsem přistoupil v následujícím případě:

*to sme nafasovali na 5jet dní potravy*²⁰⁰

*We got our rations for 5 days*²⁰¹

kdy je v anglickém *rations* obsažena jak konotační složka slovesa *nafasovali* odkazující k vojenskému prostředí obsažena, tak i informace, že jde o potraviny.

V případě dalšího vojenského termínu se rovněž dalo přistoupit ke kompresi. Když Pospíšil popisuje kopání obranných příkopů, vyjadřuje se o nich pouze jako o příkopech a poté specifikuje, jakým způsobem byly zbudovány:

*příkopy 5 střevců hluboké a 3 střevice široké křížem a křížem,*²⁰²

*zig-zag trenches 5 feet deap and 3 feet broad*²⁰³

V angličtině se však dá onen způsob zhotovení schovat za výraz *zig-zag trench*, který se zkracuje na substantivum *zig-zag*. Tak daleko jsem však již s kompresí nezacházel.

8.4 Ustálená slovní spojení

Bakerová píše, že schopnost používat idiomů a ustálených slovních spojení v cizím jazyce se nemůže rovnat kompetencím rodilého mluvčího. Do popředí se

¹⁹⁹ Knittlová 45.

²⁰⁰ Vlha 84.

²⁰¹ 24.

²⁰² Vlha 89.

²⁰³ 30.

totiž dostává otázka citlivosti, s jakou dokáže mluvčí v druhém jazyce aktivně taková spojení používat.²⁰⁴ Jde totiž o výrazný zásah do stylistické roviny. Proto bych v této části chtěl poukázat na několik míst, kde mě má zkušenost s angličtinou navedla k užití ustáleného slovního spojení v místech, kde se v češtině nevyskytovalo, nebo se vyskytoval idiom, ale v překladu se objevil jiný.

Když se Pospíšil rozepisuje o vydatném dešti, který rozvodnil řeku Mississippi a zabránil tak jejich armádě v přesunu na protější břeh, používá spojení *museli ostat na nístě [sic]*.²⁰⁵
they had to stay stuk.²⁰⁶

Zde jsem zvolil sémanticky expresivnější *to stay stuck*, které v sobě obsahuje negativní hodnocení celé situace a zároveň staví subjekt do pozice, ve které jako by neměl výraznou autonomii v rozhodování o tom, co a jak se s ním bude dít, což plně odpovídá dané situaci, jelikož armáda dešť nepřivolala a radno jí bylo pouze čekat.

To při jiném dešti se naopak sám Pospíšil musel na noc utábořit v několika centimetrech vody a tak když s ironickým nadhledem vzpomíná, jaký to byl „fon“ a jak i nějaký ten „godem“ vyletěl, nechal jsem ho v překladu použít nedokončenou frázi *to be full of st.*, která se používá pro vysoce expresivní vyjádření zaneprázdněnosti určitou činností nebo myšlenkou. K denotačnímu odchýlení od výchozího *to sme si povídali* přispívá i použitá pomlčka, která má jednak naznačovat nedokončenou výpověď, současně má však do vniklého prostoru zapojovat to, co ji následuje. Doufal jsem, že vzniklá prodleva v toku textu bude místem, do kterého se sám čtenář bude moci vžít a sebe do něj promítnout:

*To sme si povídali, jen kdyby někdo tam od nás z Jowa přišel, co by –....–*²⁰⁷

*We were just full of – if only there was someone to come from back home in Jowa – what he would –...–*²⁰⁸

Do třetice ještě jednu příhodu s deštěm. V té se ale již ve výchozím textu objevují idiomy:

*A co na vartě, to byl každej jako myš, to bylo godem, jeden za druhým litaly až se hory zelenaly.*²⁰⁹

²⁰⁴ Baker 68.

²⁰⁵ Vlha 77.

²⁰⁶ 17.

²⁰⁷ Vlha 83.

²⁰⁸ 23.

*...not even mentioning the watch where everyone was soaked like a drowned rat. There was one goddam slicing through the air after another that it would make one's ears pop.*²¹⁰

Ačkoliv Pospíšil vynechává z idiomu *promočenej/zmáčenej jak myš* adjektivum, použil jsem anglický ekvivalent v plném znění, abych s jistotou dosáhl přenosu idiomatické informace. Co se týče expresivních promluv, které *lítaly jeden za druhým*, ty jsem nechal svištět vzduchem, *slice through the air*, protože pro české *lítat* ve spojeních jako je *Opisovat ani nezkoušejte, protože to budou lítat pětky*. a nebo *Při rvačce lítaly pěsti*. neexistuje na straně angličtiny jednotný ekvivalent. Idiom *až se hory zelenaly*, který českého čtenáře rozjaří, jsem překládal obrazným vyjádřením *to make one's ears pop*, které se sice doplňuje s létajícími „godemy“, ale působí nelibou představou.

Další nepříjemnou zkušeností pro české vojáky, kteří se svými krajany v Pospíšilově rotě udržovali korespondenci, musel být zmáhající pochod v obtížném terénu:

*...když člověk zde [jde] z krko srázu na krko sráz, kámen a pařez, a nic jiného pod nohama než to. Ti hoši povídají, [že] ten 16tý den, že již se jim zdálo o čertu, když na nohách měli pucejře jako 20ti torali.*²¹¹

*...when one has to [go] from one steephill to another steephill, stone and stump, and has nothing else to step on. The boys say [that] on the 16th day they could feel the Devil a walking next to them wen they had blisters as big as 20 doral coins on their feet.*²¹²

Frázi *nic jiného pod nohama než to* jsem nahradil *has nothing else to step on*, jež sice nedá čtenářově mysli vytanout obraz nohou, nicméně udrží cílový text v chodu. Na něm se, alespoň dle pocitu vojáků v překladu, podílí i samotný ďábel. Ten je do cílového textu zanesen v idiomu *to feel the Devil (a) walking next to sb.* jako kulturní substitut za chybějícího čerta. Poté se již čtenář výjevu bolavých nohou nevyhne.

Přirovnání *jako když hrom bije*, jímž Pospíšil charakterizuje statečné generály, kteří se na koních proháněli palebnou linií, když zuřila bitva, jsem překládal takto:

²⁰⁹ Vlha 77.

²¹⁰ 17.

²¹¹ Vlha 77.

²¹² 18.

*Páni generálové byli srdatý, neboť pořád ve vohni jezdili jako když hrom bije.*²¹³

*The generals were brave because they would ride thro the fire as if there were no tomorrow.*²¹⁴

Oproti českému obratu, který působí důrazně a evokuje jak vizuálně, tak zvukově válečnou vřavu, upomíná anglické *as if there were no tomorrow* na možnost brzkého konce a tím se denotačně odchyľuje od originalu. Nicméně obraz bitvy, jak nám ho Pospíšil obrazným pojmenováním vyjevuje, nemá k apokalyptické vizi daleko.

Pospíšil dostává dopis a v něm se dozvídá o činnosti jakéhosi českého spolku, ale poskytnuté informace jako by mu byly málo a tak žádá bratra o dovysvětlení. Sám choval vlastenecký cit k oběma svým domovinám, mohl být tedy příjemně rozrušen, a proto jsem v následující ukázce rozhodl hned pro dvě ustálená spojení, která denotačně výchozí text nikam neposouvají, jsou pouze expresivnější:

*...ale nic mě nevysvětlil co a jak – to stojí jen, že bude pokračovat pro Uniji, tak sem si z toho nic nemohl vybrat.*²¹⁵

*...but he didn't give me any details, just wrote that it will keep supporting the Union, so I could not really get the picture.*²¹⁶

²¹³ Vlha 85.

²¹⁴ 25.

²¹⁵ Vlha 83.

²¹⁶ 23.

9. Závěr

V této práci jsem se zabýval překladem prvních čtrnácti z celkového počtu čtyřiceti Pospíšilových dopisů. Za cíl jsem si kladl vytvoření funkčního překladu, tak jak o něm pojednává např. Knittlová, na němž by bylo možno ukázat postup vedoucí k vytvoření metodologie, která by se dala analogicky uplatnit při překladu historické korespondence.

Základem tedy byla podrobná analýza výchozího textu a prostředků na straně cílového jazyka, jejímž výsledkem bylo zjištění, že jako nepřevoditelné lze hodnotit takové expresivní působení originálu, které je způsobeno historickým vývojem češtiny. Při řešení dalšího úskalí, kterým byl překlad anglismů, existovali pouze tři možnosti. Tou první bylo vnést do překladu jiný jazykový kód, což by z historického pohledu postrádalo jakékoli opodstatnění, tou druhou nechat anglicismy splynout s jazykem překladu, a nebo nechat zaznít v jazyce překladu místy češtinu. Rozhodl jsem se pro poslední dvě a zároveň vzít v úvahu hledisko přijímání druhého jazyka nerodilým mluvčím v cizím prostředí. Dále bylo nutné vyhledat v originále ta místa, kde se vyskytují nářeční prvky a porovnat, zda se vyskytují konzistentně napříč celou sérií dopisů. Konzistence se v tomto případě nepotvrdila. Jelikož jde o text přesně zasazený do historického kontextu, nedalo se ani při překladu nářečí, ani germanismů, přistoupit k užití regionálních variant americké angličtiny či sociolektů, jelikož bychom dosáhli pokřiveného obrazu historicky zakotvené osobnosti. Posledním důležitým bodem analýzy byla identifikace jednotlivých projevů dnešní obecné češtiny a nalezení adekvátních prostředků na straně angličtiny pro vyjádření odpovídající míry expresivity. Na mnoha místech se ukázala jediným možným řešením kompenzace v různých podobách, která si v jistých případech žádala konzistentnost v aplikaci.

Po této analýze přišla na řadu obecná charakteristika epistolárního stylu a při popisování jednotlivých částí dopisů byla na příkladech vyzdvížena specifika dopisů Pospíšilových. Z hlediska textové koherence bylo nutné odhalit míru aktualizace autora a dobových konvencí výchozího textu, k čemuž dopomohlo srovnání s relevantními referenčními zdroji. Následně bylo nutné nalézt odpovídající dobové epistolární formule na straně angličtiny, které bylo možno vyhledat v dopisech jiných vojáků sloužících v americké občanské válce.

Dále se práce zabírala překladem chyb. Zde nebylo vhodné držet se nepružných systematizovaných postupů, ale správně odhanout, zda a jakým způsobem by na daném místě chyboval mluvčí angličtiny a případně charakteristiku chyby obměnit.

Poslední částí práce bylo přiblížení přístupu k překladu intenzifikátorů, ukázka explikace a komprese a v neposlední řadě překlad frází a idiomů.

Závěrem lze konstatovat, že výchozí text je možno překládat funkčně a pokusit se čtenáři přiblížit jazykové charakteristiky originálu po přijetí notných kompenzačních opatření, avšak vše musí být provedeno v logické shodě s historickým kontextem, který do značné míry zajišťuje expresivitu výchozího textu. Takto podmíněná expresivita je však nepřeložitelná.

Přílohy

Příloha č. 1 - Poznámka editora²¹⁷

Snahou editora bylo zachovat co nejdůsledněji jazykový svéráz původního textu. V některých případech však bylo s ohledem na moderního čtenáře nutno provést pravopisné úpravy. Tato potřeba vyplývala již ze skutečnosti, že Pospíšil psal své dopisy kurentem, zatímco značná část dopisů převzatých z krajanských novin byla psána švabachem.

Nejčastější úpravy se týkaly moderního přepisu psaní w-v, ss-š, i-y, i-j, s-z a mně-mě, a v Pospíšilových dopisech také nesystematického psaní velkých a malých písmen. Změněno v nich bylo psaní slov s velkým písmenem uprostřed věty, ne zcela pravidelné psaní měsíců s velkým počátečním písmenem, občasné psaní římské číslice jedna namísto arabské (což místy působilo matoucím dojmem), a psaní vlastních jmen a slov na začátku vět s malým počátečním písmenem. Počáteční velké písmeno bylo v Pospíšilově korespondenci ponecháno pouze u oslovení týkajících se jeho příbuzných, jež pevně dodržoval (např. Otec, Bratr). Bylo však zrušeno u označení funkcí (tedy generál namísto Generál, stát namísto Stát apod.). Opravováno bylo vynechávání a chybné psaní krátkých a dlouhých samohlásek, pokud nenaznačovalo starší či nářeční variantu. Zdaleka největší množství zásahů vyžadoval fakt, že Pospíšil jednotlivé věty nezřídka nijak neodděloval, a to ani velkým písmenem, případně používal pro oddělování čáru apod. V těchto případech byla doplněna vhodná diakritická znaménka a náležitě upraveno psaní malých a velkých písmen. Kromě dodatečného rozdělení na věty byl většinou takřka jednolitě psaný text Pospíšilových dopisů pro větší přehlednost rozčleněn na odstavce. Původní dělení textu bylo naopak přesně dodrženo v případě dopisů z převzatých z novin.

Spojování a rozdělování slov v archaické podobě bylo v edici zachováno pouze tehdy, pokud podle úvahy editora nepůsobilo příliš zmatečně. Občasné psaní otazníků a vykřičníků uprostřed vět bylo zrušeno. V některých případech bylo doplněno či opraveno rozdělení vět tečkou, psaní pomlček, středníků, uvozovek a závorek (pokud byly napsány pouze na začátku věty). Za zkratky byly doplněny chybějící tečky. Ve všech případech bylo respektováno zvýraznění textu, ať už ve

²¹⁷ Vlha 119

formě podtržení u Pospíšilových dopisů, nebo tučného písma v dopisech z českoamerického tisku. V druhém případě byly ponechány i pravděpodobně vesměs redakčně připojené titulky v záhlaví dopisů, protože odhadnout, které jejich části byly původní či nikoliv, nebylo ve všech případech možné. Jediné, co bylo v edici vyjma uvedených pravopisných úprav po textové stránce změněno, bylo vynechání občasného číslování stránek Pospíšilových dopisů, jež v takto publikované podobě postrádá smysl.

Příloha č. 2

Součástí práce je výchozí text překladu přiložený ve vnitřní kapse na zadní straně desek.

Summary

This thesis deals with the translation of historical private correspondence. Its aim is to present a functionally equivalent translation and thereby provide a comprehensive methodology which could aid in the process of translating similar documents.

Jan Pospíšil, whose letters to his family written between 1862 and 1865 during the American Civil war are the source text, was a Czech immigrant to America. When he was eighteen, he and his family moved out from their home in Kamenec (later known as Kamenec u Poličky) to settle in Banner Valley near Cedar Rapids, Iowa, where there had already many a Czech found their new home. The Pospíšils supported themselves by farming but when war broke out Jan, by then twenty-five years of age, decided to enlist in the Union army. He spent his three years of military service with the 22nd Regiment Iowa Volunteer Infantry, went through a military training, marched into battles, and returned home unwounded. A box with forty letters he sent home from the war was found in 1966. Since the manuscripts were written in Kurrent they first had to be transcribed to Roman which was done by Marek Vlha who also edited the whole collection and had it published by Maticе Moravská in 2010. The fourteen letters presented in their English translation in this thesis could only be translated so after having been analyzed with respect to the rest of the collection.

After an introduction into the history of the letters and a brief excursion into their author's life, the thesis moves on to a language analysis of the source text. The first discussed feature is the *nová čeština* (New Czech) – a historic variant of Czech which differs from today's standard Czech both at the grammatical and lexical level. In agreement with theory²¹⁸, a translator's decision is reached that the target language, i.e. English, should not be dated. What is more, if a dated variant of English were used the result would necessarily be an anachronism since English of the American Civil war period was much like its contemporary variant. Therefore, an equivalent effect of the original and the translated version on this level cannot be reached.

²¹⁸ LEVÝ, Jiří. *Umění překlady*. 3. vyd. Praha: Panorama, Ivo Železný, 1998. ISBN 80-237-3539-X., s. 120.

The next feature discussed is the presence of anglicisms in the original. They are divided into categories based on their characteristics, such as toponyms, military terms or anglicisms accompanied by a Czech equivalent. The issue here was to respect the ways the second language finds its place beside the first language, to assess the likeliness of a Czech expression being used in a given situation provided that Jan Pospíšil were a Czech immigrant to America writing his letters in English and whether the mistakes made in anglicisms would have been done if English were the language of the original. After all having been considered, only those anglicisms which were accompanied by their Czech equivalent and were not military terms can be said to have been consistently translated by their provided Czech counterpart.

When discussing expressions, which are today viewed as germanisms and therefore contribute to the expressiveness of the source text²¹⁹, a decision is reached to not introduce a third language to the target text and to render their equivalents in unmarked English.

Another aspect is the inconsistent use of a regional dialect which in Czech is manifested on the lexical level. Since Pospíšil is a historical figure it was decided not to use a grammatically distinct regional variant of American English such as Southern American English but to treat every instance individually and where suitable, compensate on different lexical units as well as adopt changes in grammar.

The last part of the language analysis is concerned with phonological and morphological manifestations of what is today considered Common Czech, a colloquial variant of the Czech language. Various phenomena belonging to either of the groups are shown on examples, and where the use is found inconsistent, it is done so in contrast with their Standard Czech variants appearing in the source text. Then, either a consistent translators approach to the phenomenon is described or the commentary follows a single instance and its individual treatment. Should the expressiveness of both texts match as much as possible, many times, compensations on orthographical level are the only method applicable. This stems from the proneness of the English morpho-phonemic writing system to mistakes because in its vocabulary it allows the existence of one syllable in many orthographical

²¹⁹ TÖLGYESI, Tamás. *Lexikální germanismy v dnešní češtině: Studie kontaktovělingvistická*. 2009. ISBN 978/963-9206-90-8. Dostupné z: mek.oszk.hu/08400/08488/08488.pdf. Dizertační. Pázmány Péter Katolikus Egyetem., s. 23.

variants. The use of contracted verb forms is commented on in the light of the results acquired from a Civil war letters corpus. The only contracted forms used in the translation are *don't*, *didn't*, *won't*, *I'll* and *we'll* while their full forms are used as well.

A subchapter connected to the language analysis discusses various specifics of the use of English which promote expressivity of the target text on grammatical level, such as substandard subject-verb agreement in conditional clauses, the use of adjectives instead of adverbials etc.

At this point, the thesis moves on to the characteristics of the epistolary style. One by one, all parts of a standard personal letter are described, so that the specifics of the Pospíšil letters may be treated. The main focus here is to identify various epistolary formulae and the level of their actualisation by the author. Then, with the aid of the corpus, adequate historical counterparts are found in English and their application is at the center of the debate. At last, it is the formatting of numerals and time representation which precedes another voluminous chapter – the categorization and treatment of more than 70 mistakes within the source text.

The mistakes are listed in categories based on their nature or treatment, which range from omissions of letters, wrong phonemes and morphemes, to anagrams and mistakes in grammar. Special attention was needed when translating mistakes in the names of people and places. Another special category to recognize was such mistakes that change the meaning of the lexical unit and have to be analogically rendered in English.

The last chapter presents a few translating methods which were used on the lexical level, such as explication and compression. Different reasons for different translation of the intensifier *tuze* are also commented on just like it is the case with a number of phrases and idioms. At some places it was chosen to introduce a phrase in the target text where there was none in the source text.

One thing that had to be revised and checked throughout the whole process of translating the Pospíšil letters was the perceived coherence not only of one of the letters presented in this thesis to another but their coherence to the whole collection. As Marek Vlha²²⁰ puts it, it is “undoubtedly the most valuable Czech manuscript”

²²⁰ VLHA, Marek. *Dopisy z války Severu proti Jihu. Korespondence českých vojáků v americké občanské válce*. 1. vyd. Brno : Matice moravská, 2010. 133 s. ISBN 978-80-86488-72-1. str. 29

that survived to tells us about the experience of a Czech soldier in the American Civil war.

Bibliografie

20 \$ coin from 1862S United states. *CoinDatabase.com* [online]. 2006 [cit. 2012-08-07]. Dostupné z:

http://www.coindatabase.com/coin_detail_usa.php?cdb=S001035.

ARMSWORTHY, JOHN WESLEY. *Augusta County: John Wesley Armsworthy to E. J. Armsworthy, June 25, 1863*. University of Virginia, *The Valley of the Shadow* [online]. 2002 [cit. 2012-07-25]. Dostupné z:

<http://valley.lib.virginia.edu/papers/A1135>.

BAKER, Mona. *In Other Words: A Coursebook on Translation*. London : Routledge, 1992. 304 s.

CHLOUPEK, Jan. a kol. *Stylistika češtiny*. 1. vyd. Praha, SPN 1991.

Civil War Letters of William (Billy) A. Elliott. *Civilwarhome.com* [online]. 2006 [cit. 2012-07-25]. Dostupné z: <http://www.civilwarhome.com/elliottletters.htm>.

DRAKE, James a Rebecca DRAKE. LETTERS TO MOLLIE: The Letters of Edward Thomas Broughton to Mary Elizabeth Douglas Broughton (1861-1864). [online]. 2003 [cit. 2012-08-11]. Dostupné z: <http://battleofraymond.org/broughton.htm>.

HALLER, Jiří. Poznámky k Příručnímu slovníku jazyka českého. *Naše řeč* [online]. 1938, roč. 22, č. 5 [cit. 2012-08-03]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=3288>.

HLADKÁ, Zdeňka. *Spisovnost a nespisovnost v jazyce soukromé korespondence (se zřetelem k teritoriální příslušnosti pisatelů)*. In: *Naše řeč* 84, 2001, č. 5, s. 225-234. [online]. [cit. 2012-07-30]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=7652>.

HORÁLEK, Karel. Co je Nepřeožitelné. *AUC Philologica: Translatologica Pragensia*. 1984, 4-5, s. 11-17.

HRDLÍČKA, Milan. *Literární překlad a komunikace*. Praha: FF UK, 1997. ISBN 80-85899-22-1.

HRUŠKA, Jan František. *Dialektický slovník chodský*. Praha: Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy a umění, 1907. Dostupné z: <http://archive.org/details/dialektickslov00hrukuoft>.

JELÍNEK, Milan. *Styl epistolární*, In: KARLÍK, Petr, PLESKALOVÁ, Jana, RUSÍNOVÁ, Zdenka (eds.). Pocta Dušanu Šlosarovi. Sborník k 65. narozeninám, Boskovice 1995, s. 126–137.

Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky, ed. Jana Pleskalová ... [et al.]. – Vyd. 1. – Praha: Academia, 2007 – 688 s., ISBN 978-80-200-1523-5., s. 39-58.

KERSH, Adam Wise. *Augusta County: Adam Wise Kersh to George P. Kersh, May 15, 1863*. University of Virginia, *The Valley of the Shadow* [online]. 1997 [cit. 2012-07-23]. Dostupné z: <http://valley.lib.virginia.edu/head/A0345>.

Kapitola 6 - Vývoj měny u nás - Od groše k tolaru. *P-numismatika* [online]. 2005 [cit. 2012-08-07]. Dostupné z: http://p-numismatika.cz/index.php?get=kapitola6_02.

KNITTLOVÁ, Dagmar. O kreativitě překladatele uměleckého textu. In: *Studie z textové lingvistiky*. Olomouc: UP Olomouc, 1990.

KNITTLOVÁ, Dagmar. *Překlad a překládání*. 1.vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-224-2428-6.

KUBOŇOVÁ, Kateřina. *Frazémy v komunikaci mládeže: Na textech Korpusu soukromé korespondence*. Brno, 2007. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/165169/ff_b/. Bakalářská. MASARYKOVA UNIVERZITA.

LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 3. vyd. Praha: Panorama, Ivo Železný, 1998. ISBN 80-237-3539-X.

MCCUTCHAN, J.Y. *Augusta County: J.Y. McCutchan to Virginia Miller, July 14, 1864*. University of Virginia, *The Valley of the Shadow* [online]. 1997 [cit. 2012-07-23]. Dostupné z:
http://valley.lib.virginia.edu/letters_search_results.html?q=db:xml_letters%20AND%20fulltext:pare&rows=50&start=0&sort=valley_id%20asc

Národopisný věstník českoslovanský: Revue d'ethnographie Tchecoslave. Praha: Národopisná společnost českoslovanská, 1924, roč. 17. Dostupné z:
<http://tyfoza.no-ip.com/vestnik/html/knihy/vestnik17/texty/vest17-0001.htm>, str. 93.

OSEČANSKÝ, Jaroslav V. Voják píše rodičům z polního tažení do Holštýnska r. 1864. In: ZÍBRT, Čeněk. *Český lid: Věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě, ve Slezku a na Slovensku*. Praha: F.Šimáček, 1907, s. 361. XVI.

OTT, Margaret H. *Augusta County: Margaret Ott to Enos Ott, December 25, 1864*. University of Virginia, *The Valley of the Shadow* [online]. 1993 [cit. 2012-07-23]. Dostupné z: <http://valley.lib.virginia.edu/papers/A2920>.

„Poněvač hír vír in Keneda“: Vícejazyčnost v české exilové próze. In: MAREŠ, Petr. „Also: nazdar!“: *Aspekty textové vícejazyčnosti*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2003, s. 121-141. ISBN 80-246-0602-X.

State Library of Iowa [online]. [cit. 2012-08-11]. Dostupné z:
<http://cdm.statelibraryofiowa.org/cdm4/browse.php?CISOROOT=/czech>.

SGALL, Petr. – HRONEK, Jiří. *Čeština bez příkras*. 1. vyd. Jinočany, H & H 1992.

TÖLGYESI, Tamás. *Lexikální germanismy v dnešní češtině: Studie kontaktovélingvistická*. 2009. ISBN 978/963-9206-90-8. Dostupné z:

mek.oszk.hu/08400/08488/08488.pdf. Dizertační. Pázmány Péter Katolikus Egyetem.

UNIVERSITY OF VIRGINIA. *The Valley of the Shadow* [online]. 1993 [cit. 2012-07-23]. Dostupné z: <http://valley.lib.virginia.edu/>.

UTĚŠENÝ, Slavomír. Hanáčtina v dopisech bavorského sedláka?. *Naše řeč* [online]. 1968, roč. 51, č.3 [cit. 2012-07-25]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=5387>.

V americkém Cedar Rapids otevřeli obnovené české muzeum [online]. VLTAVA-LABE-PRESS, a.s., 2012 [cit. 2012-07-28]. Dostupné z: <http://www.denik.cz/kratce/1098112-v-americkem-cedar-rapids-otevrel-obnovene-ceske.html>.

VILIKOVSKÝ, Ján. *Překlad jako tvorba*. 1. vyd. Praha: Ivo Železný, 2002.

VLHA, Marek. *Dopisy z války Severu proti Jihu. Korespondence českých vojáků v americké občanské válce*. 1. vyd. Brno : Matice moravská, 2010. 133 s. ISBN 978-80-86488-72-1.

WILSON, Joseph Alfred. *Augusta County: Joseph Alfred Wilson to H. H. Hamilton, January 11, 1863*. University of Virginia, *The Valley of the Shadow* [online]. 1993 [cit. 2012-08-05]. Dostupné z: <http://valley.lib.virginia.edu/papers/A1002>.

ZUBATÝ, Josef. Zdraviti, pozdraviti. *Naše řeč* [online]. 1923, roč. 7, č. 2 [cit. 2012-08-03]. Dostupné z: <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=1949>.

Anotace

Pavel Gončarov

Katedra anglistiky a amerikanistiky filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci

Název: Komentovaný překlad korespondence Jana Pospíšila z americké občanské války

Vedoucí diplomové práce: Mgr. David Livingstone, B. A., PhD.

Jazyk: Čeština

Počet znaků: 121043

Počet příloh: 2

Počet použitých zdrojů: 32

Klíčová slova: translatologie, překlad, Jan Pospíšil, Marek Vlha, americká občanská válka, dopisy, korespondence, epistolární styl, funkční ekvivalence, Jiří Levý, Dagmar Knittlová, překlad chyb

Tato práce představuje na konkrétním příkladě ucelenou metodologii, s jejíž pomocí by se dalo přistupovat k překladu historické osobní korespondence.

Překladovým materiálem je výbor z dopisů českého imigranta do Ameriky Jana Pospíšila, k němuž je přistupováno funkčně. Práce obsahuje překlad výchozího textu, jazykovou a funkčně-stylovou analýzu, zabývá se překladem epistolárních formulí, chyb, frází a idiomů.

Annotation

Pavel Gončarov

Department of English and American Studies, Philological Faculty of the Palacky's University in Olomouc

Title: A Translation with Commentary of Jan Pospíšil's Correspondence from the American Civil War

Advisor: Mgr. David Livingstone, B. A., PhD.

Language: Czech

Number of signs: 121043

Number of enclosures: 2

Number of reference titles: 32

Key words: translatology, translation, Jan Pospíšil, Marek Vlha, American Civil War, letters, correspondence, functional equivalence, epistolary style, Jiří Levý, Dagmar Knittlová, linguistic levels of text, translation of mistakes

This thesis shows on the example of Jan Pospíšil's American Civil War letters a methodology which should aid in the process of translation of historical private correspondence. For the translation of the source text a functionally equivalent translator's approach is taken. The thesis then contains a language analysis of the source text and an analysis of the epistolary style. The translation of epistolary formulae, mistakes, phrases and idioms is also discussed.